

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 32
25/2017
24. jún 2017

Cena 0,50 €

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

NAJSILNEJŠIM ARGUMENTOM
SÚ PRAKTICKÉ SKÚSENOSTI
Strana 4.

VOLBY MENIA SITUÁCIU
AJ SLOVNÍK V MÉDIÁCH
Strana 5.

PRÁVNÝ EXPERT ŠTEFAN HARABIN
O KRIVENÍ ÚSTAVY A PARAGRAFOV
Strana 6.

BRATISLAVSKÉ MEMORANDUM
SLOVANSTVU A SVETU!
Strana 7.

SLOVENSKÁ LIGA V AMERIKE
SLÁVI STODESIATE VÝROČIE
Strana 11.

SLOVO O SLOVENSKU

**DOBRY DEŇ
RODINA KROŠČENOVÁ
BYT Č. 47, 7 POSCHODIE SA,
VOPRED OSPRAVEDLŇUJEME
VŠETKÝM VLASTNÍKOM TEJTO
BYTOVKY, ZA NADMERNÝ (HLUK,
PRACH...) Z DÔVODOV PRE-
BIEHAJUCEJ REKONŠTRUKCIE
BUDEME SA SNAŽIŤ OČO NAJ-
RYCHLEJŠIE DOKONČENIE.**

**ZA POCHOPENIE A TRPEZ-
LIVOSŤ VÁM VOPRED PEKNE
ĎAKUJEME! ČAS PREBIEHAJUCEJ
REKONŠTRUKCIE OD (10 °° DO
20°°)**

*Tento, nie bez chýb ručne
napísaný oznam visí na vchodo-
vých dverách do paneláka. Hoci
by jazykovedcom možno veľmi
nevoňal, obyvatelia paneláka
tvrdia: to nemá chybu! Nie je
v ňom hocijaká slušnosť a ohľa-
dupnosť. Je to rómska sluš-
nosť a ohľadupnosť. Rómovia
oznamujú, že vedú byť slušní
a ohľaduplní.*

*Niečo podobné som zažil
nedávno pri návšteve holičstva.
Namiesto obľúbenej holičky ma
privítala počerná Rómka. S oba-
vami som si sadal do kresla. Ale
veď to nie je elektrické kreslo,
posmeľoval som sa. Prvýkrát
v živote som sa dostal, obrazne
povedané, pod nôž Rómky. Ale
už po prvých jemných dotykoch
holiaceho strojčeka som pocho-
pil: holiť ťa macherka, fachmanka.
Bola to najlepšia holička, akú
som doteraz poznal. Nakoniec
som ju slovné oznámkoval:
Výborne!*

*Na napísanie týchto riadkov
ma viac-menej inšpirovala hlava
tejto krajiny, ktorá prednedáv-
nom využila (zneužila) „rómsku
otázku“ na politický výkričník
proti štátu. Že vraj za desaťro-
čia urobil málo, nič nevyriešil...
Rómsky problém však nemá
riešenie, ak (matematicky defi-
nované) vôľa Rómov na zmenu
sa rovná nule. Riešenie, ako to
ilustrujú spomínané príklady,
je v Rómoch samých. Stále
platí: vôľa Rómov na zmenu sa
nesmie rovnať nule!*

*A teraz si lám hlavu. „Včul’
mudruj!“*

Andrej MIŠANEK

R - 2017030

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Ekonomicko-mocenské snahy o slovenský juh ustavične pribúdajú Nevyžiadaná susedská ekonomická pomoc

Margaréta VYŠNÁ – Foto: archív SNN

Za ostatné tri roky na juhu Slovenska možno registrovať zvýšenú ekonomickú aktivitu zo susedného Maďarska. Vlani odovzdali maďarské štátne inštitúcie a menšinoví politici do užívania dlhodobu plánovanú nákladnú kompu na Dunaji, v slovenských mestách na juhu vznikli maďarské agentúry na rozvoj obchodu, miestnych podnikateľov podporujú maďarské ministerstvá prostredníctvom fondov.

Dopravná infraštruktúra medzi Slovenskou republikou a Maďarskom sa začala budovať už po roku 1989. Na podnet zástupcov maďarskej menšiny na Slovensku sa vybudoval most medzi Štúrovom a Ostrihomom (2001), ďalší sa už stavia v Komárne, dokončenie sa plánuje v roku 2018. Uskutočnili sa projekty nových mostov cez Ipeľ, diaľničné cesty cez slovenské hraničné obce a ďalšie sú naplánované. „Vďaka“ regionálnym zástupcom Strany maďarskej komunity (SMK) sa realizovala výstavba nákladnej kompy cez Dunaj medzi Štúrovom a Ostrihomom, ku ktorej je pre verejnosť na slovenskej strane vstup zakázaný. Za týmto desaťročným úsilím stojí aj maďarská vláda a európske peniaze. Minister dopravy SR Árpád Érsek, zastupujúci maďarské hospodárske záujmy, už vyhlásil, že kompa tak podporí záujem podnikateľov a vytvorenie nových pracovných miest. Kompa však má byť len štartom na vybudovanie nového mosta pre nákladnú prepravu.

■ PODNIKATEĽSKÁ SIET'

Dnes je jednou zo základných strategických úloh maďarskej politiky pre zahraničných Maďarov rozvoj hospodárstva spojený s modernizáciou spoločnosti a riešenie problému pracovného trhu. Napojenie na túto politiku nachádzame v dokumentoch oboch menšinových maďarských politických

Malé kompy na Dunaji vraj už nestačili „potrebám dneška“, preto ich nahrádzajú väčšie a výkonnejšie, s ktorými prichádza na slovenský juh stále viac maďarskej ekonomickej pomoci.

strán. Regionálny rozvoj, rozmach vidieka, podpora malých a stredných podnikateľov a dopravná infraštruktúra v Občianskej vízii menšinovej strany Most, čo pre slovenský juh znamená výraznú pomoc maďarsky hovoriacim podnikateľom. V školstve sa vízia orientuje na odborné vzdelávanie, čím sa síce podporia južné okresy s naj-

slabšou vzdelanosťou a najväčšou nezamestnanosťou, ale v konečnom dôsledku pomôže vytvoriť sieť maďarsky hovoriacich remeselníkov a podnikateľov. SMK vo svojom poslednom vyhlásení k jesenným voľbám do VÚC jednoznačne potvrdzuje svoje doterajšie smerovanie v hospodárskej politike – podpora rozvoja agrárneho

a potravinárskeho odvetvia a vidieka a zakladania malých a stredných podnikateľských živností.

■ AGENTÚRY A FONDY

Maďarský akademik Nándor Bárdi opisuje iniciatívy zahraničných Maďarov aj ako snahu o rovnosť šancí v oblasti hospodárskeho a územného rozvoja. V tom im majú výdatne pomôcť maďarské agentúry na rozvoj obchodu. O ich založenie na Slovensku sa postaralo Ministerstvo zahraničného obchodu a zahraničných vecí Maďarska. Vytvorilo stredoeurópsku sieť na podporu rozvoja podnikania tvoriacu až dvadsaťdva pobočiek v ôsmich štátoch, z toho sedem na juhu Slovenska, čo vlastne znamená napojenie podnikateľov na maďarský trh. Zakladatelia tvrdia, že cieľom reťazca pobočiek má byť „spárodvanie ponuky a dopytu na trhu“, a tým pomoc malým a stredným podnikom. Pobočka má doslova „dať impulz k slobodnému pohybu firiem v rámci Karpatskej kotliny“. (Štúrovo a okolie 2016/8) Záujem o ekonomickú podporu maďarskej menšiny na Slovensku nedávno deklaroval aj Viktor Orbán. Navrhne, aby sa uzatvorila dohoda s maďarskou menšinou na Slovensku o programe ekonomického rozvoja a vzápätí svoje pohnútky skrýva za vyhlasovanie o dobrom rozvoji slovensko-maďarských vzťahov aj v oblasti hospodárstva.

3 OTÁZKY PRE:

Dr. Miroslava BIELIKA, predsedu Spolku slovenských spisovateľov

Jednou z priorít je spolupráca s Maticou

• V Žiline sa 7. júna uskutočnilo Členské zhromaždenie Spolku slovenských spisovateľov. Určite sa bilancovalo uplynulé obdobie. Aké bolo pre slovenských spisovateľov?

Spolok slovenských spisovateľov prekonal na jednej strane veľmi zložitú obdobiu ťaživých majetkovo-právnych a finančných problémov, na druhej strane paradoxne dosiahol pozoruhodný nárast členskej základne, trojnásobne zvýšil vydateľskú produkciu – aj s novou edíciou mladých slovenských autorov časopisu Dotyky – a oproti predchádzajúcemu obdobiu dosiahol kvalitatívne vyššiu úroveň Literárneho týždenníka. Medzi množstvom podujatí vrátane odborných seminárov a medzinárodných stretnutí vyníma sa stále Kongres slovenských spiso-

vateľov v Trenčianskych Tepliciach zo septembra 2016.

• Čo momentálne páli členov Spolku slovenských spisovateľov najviac? Doriešili ste už dlhotrvajúci problém týkajúci sa majetkovo-právnych sporov budovy spisovateľov na Laurinskej ulici v Bratislave?

V súčasnosti potrebujeme úplne doriešiť kauzu Domu spisovateľov na Laurinskej 2 v Bratislave. Členovia SSS poukázali aj na nedostatok financovania projektov literatúry, a to napriek zriadeniu Fondu na podporu umenia. Po dohode s ďalšími spisovateľskými združeniami chceme predložiť v tejto oblasti konštruktívne návrhy. A k páličným otázkam patria už kongresom pomenované

témy vrátane sociálneho statusu spisovateľa.

• Opätovne vás zvolili za predsedu Spolku slovenských spisovateľov. Aké sú vaše osobné úlohy v činnosti tejto našej reprezentatívnej organizácie?

Hlavnou prioritou je uspokojivé doriešenie kauzy Domu spisovateľov a zabezpečenie trvalého udržateľného finančného základu pre ďalšiu činnosť spolku. V členskej základni chcem viac zapojiť do spolkevej činnosti mladých a účinnejšie kooperovať s ďalšími domácimi i so zahraničnými spisovateľskými združeniami a kultúrnymi inštitúciami, prioritne s Maticou slovenskou.

Zhovárал sa Maroš M. BANČEJ
Foto: archív SSS

V SNN 26/2017
SI PREČÍTAŤE

■ Neuznávanie Trianonu znamená odmietanie existencie demokratickej Slovenskej republiky
■ Predseda PD Pruské Ing. Ján KOPŠO: Turecké hospodárstvo s agrodotáciami!
■ Áron Grünhut v autentických zápiskoch odhaľuje neznáme stránky holokaustu Židov

Bilancoval a hodnotil Národohospodársky odbor Matice slovenskej

Strácame pôdu, vodu i nerastné bohatstvo

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Štefan KAČENA

Je nesporné, že hodnota pôdy celosvetovo dlhodobo výrazne stúpa. Americký politik J. Kerry povedal: „Keď máte kontrolu nad ropou, kontrolujete krajinu; keď máte kontrolu nad potravinami, máte pod kontrolou populáciu.“ Pôda a voda sú základné faktory na dosiahnutie potravinovej sebestačnosti. Profesor Juraj Hraško, autor príspevku v publikácii Pôda je národné bohatstvo i záruka štátnosti, uvádza, že saldo zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami od januára do mája 2016 bolo pasívne s objemom 599,5 milióna eura. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšilo o vyše tridsaťpäť percent. Pýta sa, kde je slovenský potravinársky priemysel?

Na druhej strane pokračuje výpredaj poľnohospodárskej pôdy cudzincom a podľa dostupných údajov rezortu pôdohospodárstva odhad kóliše od desať do tridsať i viac percent! Július Binder v spomínanej publikácii tvrdí, že najnebezpečnejší je novodobý kolonializmus. Sem patrí i presadenie povinnosti predať pôdu zahraničným záujemcom. V súčasnosti na Slovensku denne ubudne dvanásť hektárov pôdy. Ani s vodou nie sme na tom dobre. Aj keď všade na svete jej spotreba stúpa, na Slovensku klesá. Lebo od roku 1990 sa vodné a stočné zvýšilo na vyše sedemdesiatnásobok a prekročilo cenu dve eurá

za kubický meter. Podľa J. Bindera prijatý ústavný zákon o zákaze predaja vody nie je dobrý. Mal sa týkať predaja zdrojov, nie vody.

■ NEUTEŠENÝ STAV

Publikácia renomovaných odborníkov obsahuje množstvo údajov, ktoré svedčia v prospech ochrany pôdného fondu a s ním spojeného nerastného bohatstva i vodných zdrojov. Je výsledkom práce Národohospodárskeho odboru Matice slovenskej (NHO) a Slovenskej ekonomickej spoločnosti – Nezávislého združenia ekonómov Slovenska (SEZ – NEZES). Jej vydanie je ostatným významným počínom

NHO. Docentka Jaroslava Sobocká, riaditeľka NPPC – Výskumného ústavu pôdozvedectva a ochrany pôdy v Bratislave, ocenila, že „napriek veľkej rozmanitosti príspevkov všetky smerujú k jednoznačnej potrebe riešiť neutešený stav týkajúci sa podmienok ochrany a zachovania pôdných a ostatných prírodných zdrojov na Slovensku do budúcnosti“.

■ ZÁSADNÉ PRÁCE

Činnosť Národohospodárskeho odboru (NHO) Matice slovenskej od roku 2014 zhodnotilo valné zhromaždenie na schôdzi 1. júna. Zasadnutie otvoril a viedol predseda odboru

Ochrana pôdného fondu sa konečne dostala na program dňa. Nevzdávajme sa ľahkovážne a krátkozrako dedičstvu dedov a otcov.

Ladislav Lysák. Konštatoval, že NHO spolupracuje s osvedčenou sieťou odborníkov z oblasti vedeckých pracovísk, vysokých škôl a národohospodárskej praxe. K výsledkom ich činnosti patrí i vydanie vedeckých monografií Hlavné smery rozvoja agrosektora a rurálnej politiky Slovenska či Dvadsať rokov sociálno-ekonomického rozvoja Slovenskej republiky. Obe pripravili v spolupráci so SEZ – NEZES. Vedúcim projektu bol L. Lysák.

NHO pôsobil tiež ako konzultačný a poradný orgán MS pre

oblasť národného hospodárstva. Pripravoval podklady na vyhlásenia a koncepčné stanoviská MS pre národohospodársku oblasť adresované aj vláde SR a parlamentu. Pozornosť venoval tiež problematike potravinovej sebestačnosti Slovenska, ktorá úzko súvisí s trvalým poklesom produkcie, a tým aj zamestnanosti v rastlinnej i živočíšnej výrobe a s úpadkom vidieka. V tejto súvislosti NHO vydal vyhlásenie s návrhmi na riešenie zložitej situácie.

Trianon stále máta revizionistov po oboch brehoch Dunaja

Maďari opäť pália do Benešových dekrétov

Ján ČERNÝ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Ak by to boli bezvýznamní hlupáci, dalo by sa nad tým mávnuť rukou. Lenže jeden je člen vlády v Maďarsku a druhý starosta obce na Slovensku. „Maďarsko bude všetkými silami bojovať za zrušenie Benešových dekrétov“, vyhlásil nedávno v Budapešti minister pre národnú politiku Árpád János Potápi na zhromaždení pri príležitosti sedemdesiateho výročia odsunu etnických Maďarov z územia dnešného Slovenska.

Benešove dekréty zbavili občianstva Nemcov a Maďarov, ktorí žili v Česko-Slovensku v čase druhej svetovej vojny a pred ňou. Na ich základe sa uskutočnil v rokoch 1947 a 1948 odsun Maďarov za hranice Slovenska. Vlády dnes už samostatnej Českej republiky a Slovenskej republiky odmietajú otváranie Benešových dekrétov. Opierajú sa nielen o stanoviská ústavných súdov, ale aj o jurisdikciu Európskej únie.

Minister Árpád János Potápi je nominant vládneho Fideszu vo vláde Viktora Orbána a jeho agendou sú „Maďari žijúci na historických územiach Maďarska“ – teda všetci tí,

ktorí žijú na území bývalého Uhorska. V jeho politickej agende je verejne avizované zrušenie povojnových dekrétov vtedajšieho prezidenta Eduarda Beneša. Iba týždeň pred zhromaždením v juhomadžarskom meste Bonyhád, kde vystúpil Potápi ako jeho bývalý primátor, sa v Augsburgu v Nemecku uskutočnil šesťdesiaty šiesty sudetonemecký zjazd, na ktorom nikto ani len nespomenul Benešove dekréty. Za zmienku tiež stojí, že Potápi „taktne“ zamlčuje zločiny Henleinových sudetských Nemcov v Čechách a Karmasinových karpatských Nemcov a sfašizovaných Maďarov na Slovensku.

Viacerí odborníci usudzujú, že Potápiho volanie na revíziu Trianonu posmelí aj nedávny zásah do slovenskej ústavy, ktorým sa zrušili Mečiarove amnestie.

■ ZASLEPENÁ IDEOLÓGIA

Predstavme si, že sa povojnová právna norma zruší. Ved podľa našich „zákonodarcov“ možno zrušiť všetko... Čo sa stane? Konečne sa budú môcť vrátiť odsunutí občania? Ale na to netreba nič rušiť, Európska únia má medzi základnými právmi právo na slobodný, teda voľný pohyb svojich občanov po jej

územi. Žeby niekto chcel spustiť mechanizmus, ktorého cieľom má byť odškodnenie státisícov občanov Európy?

Pre český server novinky.cz sa starosta slovenskej obce Malá Mača Ferenc Hontvári vyjadril (okrem iného), že „Česi a Slováci sa Maďarom za odsun nikdy neospravedlnili“, a pobúrene dodal, že „parlament Slovenskej republiky dokonca potvrdil platnosť Benešových dekrétov“. Zrejme on, ako aj mnohí Maďari, stále ešte sniva o Hornom Uhorsku. Problém však je v tom, že takéto názory predstaviteľov „slovenských“ samospráv na zvrchovanom území Slovenskej republiky podporuje člen vlády v Budapešti. Mimochodom, s ministrom Potápi majú čulé vzťahy viacerí „naši“ nacionalistickí politici.

■ BEZ REAKCIE

Prečo však takmer viac ako týždeň od vynesenia takýchto poburujúcich výrokov nereaguje oficiálne naše ministerstvo zahraničných vecí? Do uzávierky čísla SNN sme nezaznamenali nijakú reakciu na túto provokáciu.

Zrejme majú naši štátni predstavitelia na pracovných stoloch iné dôležité témy. Alebo sa budeme donekonečna tešiť, aké dobré sú vzťahy s Budapešťou? A nie je to iba fikcia? Dokedy sa budeme hrať v jej živieni na mŕtveho chrobáka? Veď spochybňovanie Benešových dekrétov je spochybňovaním územnej integrity Slovenskej republiky. A to sa javí prinajmenšaj ako vážny problém.

VŠIMLI SME SI

Vo štvrtok 15. júna 2017 udelil prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD., rektor Trnavskej univerzity v Trnave, titul doctor honoris causa Dr. h. c. prof. PhDr. Richardovi MARSINOVI, DrSc., významnému slovenskému historikovi a vedcovi, ktorý sa máji t. r. dožil deväťdesiatich štyroch rokov. Promótorom slávnostnej promócie, ktorá sa konala po latinsky, bol prof. Vladimír Rábik, dekan Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity.

Pocta významnému matičiarovi

Historik Richard MARSINA.

reátovi gratuloval prof. Ján Lukačka, predseda Historického odboru MS a Dr. Peter Mulík.

Profesor Richard Marsina patrí medzi zakladateľov modernej slovenskej historiografie, archivnictva a pomocných vied historických. Svojím odborným profilom stál a aktívne pomáhal utvárať také vedecké inštitúcie, akými sú Slovenský národný archív, Oddelenie starších dejín Historického ústavu Slovenskej akadémie vied a Historický odbor Matice slovenskej. Bol spoluzakladateľom pri obnove Trnavskej univerzity v Trnave. Pôsoobil pri začiatkoch zriadenia Slovenského historického ústavu, vedecko-výskumného pracoviska Trnavskej univerzity, ktorého cieľom je skúmať a kritickým spôsobom vydávať slovacikálne historické pramene z Vatikánskeho tajného archívu. Prezident Slovenskej republiky udelil prof. Richardovi Marsinovi štátne vyznamenanie Slovenskej republiky Pribinov križ III. triedy za celoživotné dielo.

Text a foto: Peter MULÍK

Energetická politika EÚ nahráva našim ekonomickým záujmom

Tranzit plynu naše územie skoro neobíde

Kým ešte pred rokom vyzerala budúcnosť tranzitu plynu z Ruskej federácie cez územie Ukrajiny a Slovenska ďalej do Európy ako viac-menej vylúčená, udalosti ostatných týždňov napovedajú, že to tak vôbec nemusí byť. Pre Slovensko by to znamenalo zachovanie významného zdroja príjmov z prepravy plynu koncovým zákazníkom.

O mandát na rokovanie s Ruskom o plynovode Nord Stream 2 požiadala členské štáty Únie Európska komisia. Priamym rokováním s Moskvou chce EK dosiahnuť právny rámec, ktorý zaručí, že bude celý projekt transparentný a v súlade s medzinárodným i úniovým právom.

„Vytváranie diverzifikovaného a konkurencieschopného trhu s plynom je prioritou energetickej bezpečnosti EÚ. Ako som už viackrát povedal, projekt Nord Stream 2 neprispieva k energetickým cieľom EÚ. Ak sa však má plynovod postaviť, prinajmenšom sa chceme uistiť, že bude fungovať transparentne a v súlade s pravidlami úniového energetického trhu,“ vyhlásil podpredseda EK pre Energetickú úniu Maroš Šefčovič.

Lenže sú tu aj iné okolnosti. Ruský producent plynu – spoločnosť Gazprom, dlhodobo zvažuje, že odstúpi od dohody o výstavbe plynovodu Nord Stream II. Podľa informácií Reuters by Gazprom mal toto rozhodnutie už vlni oznámiť európskym partnerom. Štáty strednej Európy druhú vetvu plynovodu cez Baltské more nepovažujú za dobré riešenie, pretože by ich plynovody zostali nevyužitú, čo by ich pripravilo

o ekonomické zisky z prepravy plynu. Jediným priateľom myšlienky projektu Nord Stream II je Nemecko. To už dávnejšie odoberá od Gazpromu ruský plyn

ČO INÍ NEPIŠU

Ropovody a plynovody to nie sú iba toky energetických médií, ale najmä finančné toky.

vetvou Nord Stream I. Navrhovaný projekt Nord Stream II rátať s ďalším dvojitém potrubím, ktoré malo zdvojnásobiť

kapacitu prepravy na stodesať miliárd kubických metrov ročne. Proti stavbe druhej vetvy sa však okrem Slovenska postavilo aj Česko, Bulharsko, Estónsko, Grécko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Poľsko a Rumunsko. Ekologicky založeným severským krajinám EÚ tiež tento projekt prekáža. Kapacita dvoch existujúcich potrubí Nord Streamu sa pritom v súčasnosti využíva len asi na polovicu. V prípade prerušenia tranzitu plynu tradičnou trasou cez Ukrajinu hrozí, že by Slovensko prišlo asi o sedemsto miliónov eur.

Podpredseda EK Maroš Šefčovič prisľúbil, že do nasledujúcej schôdzky s ruským partnerom prekonzultuje všetky dôležité otázky so všetkými zainteresovanými krajinami a stranami. „Informoval som aj o záujme európskych firiem a EÚ na pokračovaní tranzitu ruského plynu aj po roku 2019,“ pripomenul komisár Šefčovič. Spresnil, že aj pre očakávanú arbitráž zo Štokholmu sa niektoré nevyriešené otázky vyriešia a bolo by dobré, aby sa diskusie začali na úrovni firiem. „My ako EÚ máme záujem o pokračovanie tranzitu aj po roku 2019,“ zdôraznil.

Ján ČERNÝ
Foto: archív SNN

Hystériou na extrémizmus?

Eva ZELENAYOVÁ

V čase, keď v západnej Európe ohrozujú bezpečnosť a pokojný život občanov ľudia, čo patria k inej kultúre a náboženstvu, bezpečnosť a ochrana občanov je najdôležitejšou otázkou dňa. Zdôraznil to aj predseda vlády Robert Fico. Ak hlava katolíckej cirkvi povie, že na kontinente prebieha tretia svetová vojna, tak sa očakáva, že vlády európskych štátov urobia rázne opatrenia. Na Slovensku je zatiaľ ticho, kroky vlády v smere k bezpečnosti občanov sú skôr v rovne legislatívnej než praktickej. A nezameriavajú sa proti terorizmu, ale extrémizmu.

Nedávno sa v médiách objavil článok s titulkom Slovensko bude mať bojovníkov proti extrémizmu. Vyškolí ich Inštitút. Ide o Inštitút pre bezpečnostnú politiku, a ako inak, patrí do siete mimovládnych organizácií. Tento inštitút naplá-

noval na prázdniny Letnú školu s názvom Mladí proti extrémizmu a radikalizmu.

„Počas letnej školy sa študenti dozvedia, aké formy majú dnes extrémizmus, radikalizmus a netolerancia, kde sa s nimi stretávame a ako sa im vieme alebo nevieme účinne brániť. Naučia sa tiež, ako si overovať, či informácie, ktoré prezentujú médiá, sú pravdivé alebo len sledujú svoje ciele a záujmy,“ uviedla Monika Masariková, riaditeľka programu Vnútorňa bezpečnosť. Z akých zdrojov budú lektori Letnej školy Inštitút pre bezpečnostnú politiku vychádzať, nie je známe. Začiatkom júna predniesol námestník generálneho prokurátora Peter Šufliarsky vo Výbore NR SR pre obranu a bezpečnosť správu generálneho prokurátora SR o činnosti prokuratúry v roku 2016 a poznatkoch prokuratúry o stave

zákonnosti v SR. Zo správy vyplýva, že na ciele boja proti extrémizmu nejestvujú zákonné definície právnych pojmov. Kto a ako bude mladých školiť o extrémizme, o orientácii v mediálnom prostredí?

Webová stránka inštitútu anti-

KOMENTÁR

propaganda.sk dosť prezrádza o dôvodoch, prečo inštitút vznikol a aký je jeho cieľ. Svojho adresáta oslovuje cez túto webovú stránku a jej existencia je vraj „odpoveďou na informačnú vojnu v slovenskom mediálnom priestore“. Síce tvrdí, že ich odpor k informačnej mediálnej vojne pramení z poznania vlastnej minulosti, ibaže sám sa usvedčuje z manipulácie s faktmi. Podľa stránky „desaťročia trvajúci totalitný režim premenil kedysi prosperujúce demokratické Českoslo-

vensko v zaostalý štát“. Že medzi týmito dvoma štátnymi útvarmi jestvovala aj samostatná Slovenská republika, akosi pozabudli. Preto neprekvapuje, že obdobie „mečiarizmu“ prirovnali k obdobiu komunistického režimu, lebo pre týchto bojovníkov predstavuje vzťah k vlastnej štátnosti extrémizmus!

Vráťme sa však k správe generálneho prokurátora za minulý rok. Konštatuje sa v nej, že z hľadiska budúceho zákona „na účely boja proti extrémizmu považujeme za nevyhnutné vytvorenie zákonných definícií právnych pojmov ako extrémizmus, holokaust, fašizmus a fašistická ideológia, komunizmus a komunistická ideológia, apartheid a prijatie právnej normy odsudzujúcej Slovenský štát a jeho formu vlády (podobne ako zákon NR SR o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému)“.

Po zrušení amnestií neprekvapuje, že sa v parlamente objavil návrh zákona na odsúdenie štátu. Prokuratúra by však mala vedieť, že povojnové retribučné súdy sa vyrovnali nielen s vládou prvej republiky, ale s každým, kto mal do činenia so štátnou službou. Prezident bol dokonca popravený. Vari chce prokuratúra znova súdiť

už raz odsúdených? Išlo by síce o protiústavný akt, ale už máme skúsenosť: ak sa nájde politická vôľa, ústava nie je prekážkou... A netreba zabúdať, že to bol práve totalitný komunistický režim, ktorý trestal svojich odporcov. Dnes však žijeme v demokratickom štáte. Alebo nie?

Je zarážajúce, že od januára Národná kriminálna agentúra vyšetruje šesťdesiat trestných činov extrémizmu a generálny prokurátor pritom v správe jasne konštatuje, že Slovensko nemá zákonnú definíciu extrémizmu. Ešte zarážajúcejší je fakt, že od januára tohto roka platí novela trestného zákona, ktorej deklarovaným cieľom je sprísnený boj proti extrémizmu, ale samotný pojem extrémizmu v zákone definovaný nie je. Takže kto je extrémista? Kto o tom rozhoduje a na základe čoho? Na koho prstom ukáže Benčík, Inštitút pre bezpečnostnú politiku alebo ďalšie mimovládky priživujúce sa na módnjej agende? Alebo iniciatíva Somtu, ktorá vyhrala súťaž vypísanú prezidentom A. Kiskom s najlepším projektom boja proti extrémizmu? Bez politickej objednávky by nemali šancu prežiť hrobári vlastného štátu.

Rozdávači nálepiek a osvedčení

Maroš M. BANČEJ

V nemenovanom týždenníku sa nedávno objavila na titulnej stránke fotokoláž, na ktorej bol Ľudovít Štúr v uniforme silno evokujúcej uniformu príslušníka Hlinkovej gardy. Titulok sugestívne hlásal: Národ antisemitov? Ako je to s názormi slovenských dejateľov na Židov? Čo vlastne vedie istú časť novinárov k neustálym viac či menej otvoreným útokom voči všetkému, čo má i len náznak prívlastku národný? Napríklad dejiny, umenie či kultúra všeobecne? Zdá sa, že nebezpečná filozofia o zákonitom zániku národných štátov a ich rozpynutí sa v akomsi efemérnom „európskom národe“ narazila na neochotu najmä štátov skupiny V4 demonstrovat svoje národné čítanie, národnú kultúru a dejiny v prospech federalizovaného „superštátu Európa“, vede-ného de facto nikým nevolenými

všemocnými byrokratmi. Z tohto hľadiska sú permanentné útoky, často za hranicou ohovárania, vedené na Maticu slovenskú vlastne logické. Tak isto je logická momentálna kampaň vedená proti štúrovcom, kampaň postavená na z kontextu vytrh-

POZNÁMKA

nutých úryvkov z dobových článkov či zo Štúrovho diela Slovanstvo a svet budúcnosti. Ako keby neustála mediálna masáž mala mať jediný cieľ – neustále vyvolávať v obyvateľoch Slovenska permanentný pocit viny. Za xenofóbiu, homofóbiu, antisemitizmus, klerikalizmus, nacionalizmus a to všetko nenápadne nasmerované do kolónky fašizmus. V dejinných peripetiách sme už raz zažili vtedy smrteľne nebezpečnú nálepku „buržoázny nacionalizmus“, ktorá tých,

ktorých ňou označili, priviedla na dlhé roky do väzenia alebo dokonca na šibenicu. Celú najnovšiu „protišťúrovskú“ kampaň odštartoval kontroverzný publicista Michal Havran, ktorý má svoj priestor aj vo verejnoprávnej RTVS, kde nahradil svojho názorového súputníka Štefana Hríba. Havran označil Štúra za „antisemitu“ a Vajanského za „zaprdeného hlu-páka“. Reakcia na seba nedala dlho čakať a vzápätí bola na menovaného podaná žaloba pre podozrenie z hanobenia národa podľa zákona č. 300/2005 (§ 423). Vzhľadom na to, že týchto dejateľov možno radiť medzi piliere našich národných dejín, ich dehonestovaním podľa autorov oznámenia došlo k spomínanému porušeniu zákona. Celkovo sa však zdá, že nenápadný tlak smerom k eliminácii národných atribútov nášho štátu je dlhodobou záležitos-

ťou a jeho protagonisti to skúšajú zo všetkých strán. Ostré výpady a kampane v súvislosti s prvým slovenským štátnym útvarom vo vojnových rokoch sa však posúvajú do skoršieho dejinného obdobia. Je zaujímavé, že nové formy „boja proti xenofóbii a nacionalizmu“ prichádzajú práve v čase, keď kulminuje takzvaná utečenecká kríza, hoci jej pomenovanie je zavádzajúce. Pokiaľ, samozrejme, masy migrantov budeme definovať ako ľudí, ktorí neutekajú ani tak pred niečím, ale za niečím, v tomto prípade za sociálnymi benefitmi niekoľkých vyspelých európskych štátov. Samozrejme, české výnimkám v prípade tých skutočne vojnou postihnutých. Môžeme celú poznámku uzavrieť malým historickým exkurzom. Po zjednotení Nemecka v roku 1990 inicioval bývalý kancelár západného Nemecka Helmut Schmidt založenie Nemeckej národnej nadácie (Deutsche Nationalstiftung). Jej cieľom bolo „väzbami k rodine, domovu, prírode prispievať vedome k upevneniu väzby na nemecký národný štát a jeho integráciu do Európskeho spoločenstva...“. Dnes by už takto formulovaná iniciatíva neprešla. Najmä pre termín „nemecký národný štát“.

AKO BOLO, ČO BOLO

Keď slávny francúzsky divadelník Jean Vilar uvidel mladú Máriu Kráľovičovou hrať Salome, zvolal: „Dusseová,“ čím ju prirovnal k jednej z najväčších herečiek všetkých čias. Ani vo sne by ho nenapadlo, že začínala ako učníca v holičstve, pokračovala v odevnom obchode a skúšala to ako úradníčka. Potom sa prihlásila na konkurz do Slovenského národného divadla. Keď sa jej Andrej Bagar opýtal: „Čo by ste povedali na to, keby sme vás prijali do divadla?“ zľakla sa: „Preboha, ja nechcem byť herečka v Bratislave, radšej ma dajte niekde ďalej, aby mi doma v Čáchoch neohlí nadávali do komediantov.“

Nastúpila do divadla v Martine, kde ju básnik Štefan Krčmery prekrstil na Marínu. Na Národnom cintoríne jej porozprával o každom hrobe. To bola jej učebnica z literatúry. V Martine stretla Barča-Ivana, Rázusovú-Martákovú, Karola Rosenbauma, Jána Boora, Petra Karvaša či Zoltána Rampáka. Sama hovorí, že ich múdrosť „pila ako malinovku.“ V divadle

išla z postavy do postavy. Keď si mala užívať slávu vychádzajúcej hviezdy, odišla študovať na bratislavské dramatické konzervatórium. Odtiaľ ju angažovali do činohry SND. Tu si Sládkovičovu Marínu zahrála v dramaturgii Jána

Prečo mám rád Marínu

Peter VALO

Felixa a v réžii Jozefa Budského. Scénu navrhli Ján Mudroch s Dežom Millym a hudbu skomponoval Andrej Očenáš. Veľké meno sa valilo za veľkým menom. Romantická Marína sa nehodila do komunistickej predstavy ženy z továrne. Strana spustila boj proti formalizmu. Prikázali predstavenie stiahnuť. Komunista Bagar sa začal. Keď odohrali poslednú pätnástu reprízu poslal povereník Novomeský kyticu pätnástich ruží s lístkom: „Odpusťte, nedalo sa viac. Váš: L. N.“

dámy z Čechova a odrazu ju režisér Miloš Pietor obsadil do postavy starej baby v hre Nový život. Po nežnej Marine prišla sopľavá stará babizňa. Postázovala sa režisérovi. Povedal jej, že je to skvelá postava a zahrá ju ako nikto na svete. Marína si spomenula na najsrandovnejšie tetky v Čáchoch, obula si o desať čísel väčšie papuče a dala si predĺžiť rukávy, do ktorých si utierala sopeľ. Prišli neobyčajne priaznivé kritiky, ktorých autori uvítali,

že sa Kráľovičová „prehrala“. Marína nerobí formu. Život stále berie s humorom. Sama vyrobila jeden fórik. Bola pri tom, keď do koša, do ktorého mali napchať vo Veselých paničkách Windsorských Víla Záborského ako Fal-

obrazy. Viliam Chmel, Michal Tilner, František Kudláč, Štefan Bednár, Albín Brunovský, Jozef Šturdík už nežijú, ale ich obrazy ostali navždy. Keď sa jej opýtali, ako to zvláda s tými opilcami, odvetila: „Neboli to opilci. Nikdy ma nezaulímalo, či boli nacionalisti, realisti, surrealisti, boli to umelci, literárni a výtvarní bohémi a, chvalabohu, sa niečo z múdrosti elity tohto národa na mňa nalepilo. Keď hovorili Šaňo Matuška alebo Vlado Mináč, bolo to vždy o niečom, a výmysly Ľuda Ondrejova som mohla počúvať celé noci.“

Marína vďačí Bohu, že stretla stálice slovenského neba Ivana Kraska, Jána Smreka, Ema Bohúňa, Emila Boleslava Lukáča či Rudolfa Fabryho... Mladistvo pôsobiaca jubilanťka vyrástla pri hviezdnej umeleckej bohéme. Ostala však pri zemi a verná slovenskej poézii a literatúre. Nepodľahla móde rýchlokvasených svetoobčianskych celebrit. Plná životného optimizmu vypovie za nich úprimnú prosbu básnika Milana Rúfusa: „Čo budeš ďalej robiť, Bože, s mláďatami chorej doby, nedopuť, aby im jed otrávil studne...“

SEBAOBRANA

V bohatých štátoch sveta je čoraz viac obéznych ľudí, a to najmä medzi mladšími ročníkmi. Nadváhou už trpí približne desaťina svetovej populácie. Upozorňuje na to nová štúdia v odbornom časopise *New England Journal of Medicine*. S obezitou je spojené zvýšené riziko cukrovky a ďalších zdravotných ťažkostí. Odborný výskum sa zameria na stodevätidesiatpäť krajín a sledoval zmeny od roku 1980 do roku 2015. V tom čase sa v sedemdesiatich troch štátoch počet obéznych viac ako zdvojnásobil a rástol aj v ďalších krajinách.

Pandémia obezity

Podľa vedcov sa dalo medzi obéznych zaradiť cez sto miliónov detí a vyše šesťsto miliónov dospelých. V skupine mladistvých a mladých dospelých sa výskyt nadváhy znásobil v Číne, Brazílii a Indonézii. Obezita je civilizačná choroba a porucha výživy, ktorá je charakteristická nadmerným ukladáním energetických zásob v podobe tuku. U človeka nastáva tučnota a obezita vtedy, ak je príjem energie väčší ako jej výdaj, pričom svoju úlohu zohráva aj nedostatok pohybu, dedičné vplyvy, spôsob výživy už od detstva a podobne. Miernejšou formou ako obezita je nadváha, pričom u každého jedinca môže byť hmotnosť, ktorá je už hraničná, iná, a to vzhľadom na stavbu tela aj na genetické dispozície. Vyskytovať sa môže i v detstve ako detská obezita, ktorá je dnes už vo svete úplne bežná.

Ako sme na tom my doma na Slovensku? Nedobre. Veď v súčasnosti už dokonca viac ako šesťdesiat percent Slovákov trpí nadváhou a viac ako štvrtina z nich má obezitu. Tvrdí to v najnovšej správe Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Z 53-členného rebríčka nadváhy európskych štátov sme obsadili ôsmu priečku. Susedné Česko skončilo na piatej pozícii. Nadváhu má zhruba šesťdesiattri percent populácie a obezitou trpí okolo dvadsaťosem percent Čechov. Poliari obsadili priečku pred nami, Maďari skončili v hodnotách obezity na šiestnástom mieste. Rebríček vedie Andorra, kde hodnoty nadváhy dosahujú takmer sedemdesiat percent obyvateľov, z nich má obezitu takmer tretina.

V roku 2015 súviseli priamo i nepriamo práve s obezitou celosvetovo okolo štyri milióny úmrtí. Obezita zvyšuje riziko cukrovky, srdcových chorôb, chorôb obličiek i rakoviny. Šíriaca sa nadváha preto podľa autorov štúdie predstavuje globálny zdravotný problém. Obezitu spôsobuje najmä nedostatok pohybu a zlé stravovacie návyky. Nadváha tiež podľa WHO postihuje častejšie deti z chudobnejších rodín. U obéznych detí je vysoká pravdepodobnosť, že takými zostanú aj v dospelosti. Vo vyspelých štátoch sa už dávnejšie hovorí v odborných kruhoch o hroziacej pandémii obezity, ktorá dokáže zlikvidovať značnú časť populácie. Obyvateľstvo trpiace na najťažšiu formu tejto civilizačnej choroby s príznacným názvom morbidna obezita platí zdravím a životmi za blahobyt, v ktorom žijú už viaceré generácie ich predkov. Nečudo, že vyhľadovaní imigranti z Afriky a Ázie pochopili, že pri najmenšom istá časť západnej populácie je taká tlstá a zdegenerovaná, že sa vyvražďovaniu, znásilňovaniu a v konečnom dôsledku aj zotročeniu nedokáže brániť. Aj to si treba uvedomiť v súvislostiach, na ktoré sa viaže pandémia obezity v takzvanom vyspelom západnom svete, ale aj u nás na Slovensku. Poučme sa od našich predkov z ich spôsobu života, ktorý nijakú obezitu v masovom meradle nepoznal.

Robert LANDIS

Starosta Michal SÝKORA, predseda ZMOS-u o aktuálnom stave aj smerovaní Najsilnejším argumentom sú praktické skúsenosti

Zhováral sa Igor VÁLEK – Foto: Štefan KAČENA

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) vzniklo na obhajobu spoločných záujmov všetkých združených sídiel a jeho aktivity smerujú k reforme verejnej správy, k efektívnemu financovaniu obcí a miest, k prijatiu nových alebo k zachovaniu existujúcich zákonov o územnej samospráve... Po nedávnom dvadsiatom ôsmom sneme ZMOS-u hovoríme s jeho dlhoročným predsedom Ing. Michalom SÝKOROM.

• **Prioritne sa venujete otázkam, ktoré majú negatívny dosah na väčšinu členských obcí a miest. Kde z tohto pohľadu najviac tlačí topánka?**

Neorientujeme sa iba na oblasti, kde cítime problémy, ale aj na tie, kde cítime príležitosť. Napríklad pred dvoma rokmi sme úspešne iniciovali zvýšenie limitov pre verejné obstarávanie. V tomto roku sme opäť presadzovali zmeny a opäť sme boli úspešní. Cítime potrebu zásadných štrukturálnych a komplexných zmien v regionálnom školstve. Neustále hovoríme, že sme za zvyšovanie platov, ale jedným dychom dodávame, že školstvo nie je iba o platoch, ale o efektívnom systéme, ktorý bude deťom ponúkať vysokú pridanú hodnotu. Hovoríme to napriek tomu, že mestá a obce dávajú zo svojich vlastných peňazí o dvesto miliónov eur viac, ako je suma, ktorú na regionálne školstvo dostávajú od štátu. Pozorne sledujeme aplikačnú prax nového zákona o odpadoch a aj tu jasne hovoríme, kde sú rozdiely medzi legislatívnymi očakávaniami a skutočnosťou. Našou silnou stránkou je obrovská členská základňa, s ktorou diskutujeme o problémoch a spoločne navrhujeme riešenia. Najsilnejšími argumentmi sú praktické skúsenosti.

• **Koľko členov má združenie a aké trendy sú v základni ZMOS-u?**

Hrdo môžeme konštatovať, že ZMOS si udržiava význam a vplyv. V súčasnosti je z celkového počtu 2 929 miest, obcí a mestských častí členom 2 786 samospráv, zo 140 miest je členom 130 a z 2 750 obcí 2 631. Čo sa týka mestských častí Bratislavy a Košíc, z 39 je členom 25. Od minuloročného snemu rozšírilo naše rady šesťnásť samospráv. Pri všetkej skromnosti dodám, že takúto širokú členskú základňu, vytváranú na dobrovoľnom princípe, kde je členstvo schvaľované v zastu-

Michal SÝKORA (vľavo) doverne pozná regionálnu aj nadregionálnu politiku.

pitelstvách, nám závidia aj európski partneri. To deklarovali aj počas Bratislavského samitu, ktorý organizoval Európsky výbor regiónov ako prvé veľké podujatie v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ.

• **Nedávno ste s predsedom vlády a s jej ďalšími členmi podpísali memorandum. Čo je jeho obsahom?**

Pre nás je nesmierne dôležité, aby sa eurofondy čo najúčelnejšie a v čo najvyššej miere využívali na podporu miest a obcí. Preto sme spoločne formulovali memorandum, ktoré je sumárom krokov smerujúcich k realizácii opatrení na podporu rozvoja jednotlivých regiónov v rámci integrovaného regionálneho operačného programu, Programu rozvoja vidieka a ich nástrojov. Memorandum dáva odpoveď na otázky, ktoré na rôzne orgány

vlády aj ZMOS-u adresovali obce počas stagnácie programu rozvoja vidieka a LEADER /CLLD. Napĺňa závery dvadsiateho siedmeho snemu ZMOS-u a stanovuje vecný, časový a finančný rámec, ktorý smeruje k tomu, aby došlo k úspešnému čerpaniu finančných prostriedkov v rámci príslušných opatrení Programu rozvoja vidieka SR, týkajúcich sa obcí.

• **Snem schválil priority ZMOS-u. Čo obsahujú z hľadiska aktuálneho diania, ako aj blízkej budúcnosti?**

Delegáti schválili dvadsaťštyri priorít. Na prvý pohľad sa to nezainteresovaným môže zdať veľa. My to však vnímame ako dôkaz, že ZMOS sa orientuje na všetky kľúčové oblasti. Priority by som tematicky zaradil do oblasti ekonomiky a financovania, sociálnej politiky a marginalizovaných rómskych komunít, na

regionálne školstvo. Definujeme aktivity na presadzovanie prijatia nového školského zákona, zriadenie Fondu dopravnej infraštruktúry na financovanie výstavby a rekonštrukcie miestnych komunikácií. Orientujeme sa aj na elektronizáciu a modernizáciu samosprávy a podporu novej agendy „Smart Cities“...

• **Združenie chce v druhej polovici roka pripraviť analýzu a potenciál súčasnej lokálnej hospodárskej politiky. Na čo by mali zistenia a výstupy poukázať?**

Sústredíme sa na zmapovanie mestských podnikov a oblastí hospodárstva, v ktorých pôsobia. Začínáme sa venovať podpore obecných podnikov, rozširovaniu medziodbecnej spolupráce a navrhnutiu mechanizmov podporujúcich rast obecných podnikov a regionálnej zamestnanosti.

• **Pripravuje sa koncepcia mestského rozvoja SR, ktorá sa v mnohom prekrýva so základnou agendou združenia...**

ZMOS aktívne komunikuje s príslušným ministerstvom. Agendu vnímame aj vo vzťahu k modernizácii samosprávy a napokon od výsledkov spomínanej analýzy lokálnej hospodárskej politiky očakávame prepojenie celoštátnej koncepcie s miestnymi možnosťami. Reagujeme na súčasnú legislatívu aj budúce trendy.

• **Ste dlhoročný starosta Štrby. Vieme, že aj tu aktívne pôsobí MO MS, ktorý má okolo stodvadsať členov...**

Matica má v našej obci silné korene a neobyčajnú akcioskopnosť. Jej členovia obohacujú kultúrny život a vnímam ich ako poslov najcenejších tradícií a spoločenských hodnôt. Pre každú samosprávu je dobré, keď má takéto iniciatívne organizácie, s ktorými spolupracuje na prospešných aktivitách. Pre Štrbu je šťastie, že našimi obyvateľmi sú aj takíto ľudia, ktorí majú blízko ku kultúre a k histórii. Zachováme tradície a obyvatelia sú hrdí na svoju obec...

MEDZI NAMI

Európska komisia začala správne konanie voči trom krajinám Vyšehradskej štvorky za neplnenie migračných kvót. Slovensko v tomto sankčnom procese tentoraz nefiguruje. Dokonca eurokomisár pre migráciu, vnútorné záležitosti a občianstvo Dimitris Avramopoulos ocenil, že Slovensko spolu s Rakúskom do programu prijímania migrantov dobrovoľne ponúkli nové miesta. Ťah premiéra Roberta Fica, ktorý uzavrel s Rakúskom dohodu o pobyte rakúskych azylantov na Slovensku, sa ukázal ako prezieravý. Odmietavý postoj Slovenska v otázke pridelovania kvót sa však nemení, je zhodný s politikou krajín V4, ktoré poukazujú na zjavnú nefunkčnosť celého systému prerozdeľovania migrantov.

Odpoveď na otázku prečo sú práve krajiny Vyšehradskej skupiny vystavené bruselskému diktátu, keď väčšina štátov EÚ neplní migračné kvóty, nie je prívelmi zložitá, lebo vieme, že najvyššia byrokracia EÚ neznáša oponentov a stredoeurópske štáty sú podľa jej chápania málo poslušné. Sankčné argumenty milovníka alkoholu Junckera a celej Európskej komisie sú nepresvedčivé, ak program nútených kvót ani čiastočne nerieši problém masívnej migrácie, ak sa

od mája 2015 do júna 2017 podarilo presídliť len dvadsaťjeden tisíc osôb z pôvodného počtu stošesťdesiat tisíc. Zlyhala komisia, jej politika, jej systém, a nie štáty vystavené na pranier.

Šéf maďarskej diplomacie Péter Szijjártó označil takéto

Istota nabitých samopalov

Ludovít ŠTEVKO

postup za vydieranie. Podľa neho „ani Európska komisia nemôže odobrať členským štátom právo, aby sa sami rozhodli, koho chcú vpustiť do krajiny, s kým chcú žiť a s kým nie“. Bývalý český prezident Václav Klaus zašiel v kritike Európskej komisie ešte ďalej a vyvodil z jej konania jediný možný záver: „Nastal čas začať pripravovať odchod našej krajiny z Európskej únie. Je to jediná cesta, ako náš štát, ktorý sme zdedili od našich predkov a ktorý máme povinnosť ako svojbytnú entitu odovzdať budúcim generáciám, udržať a zachrániť.“ Nech sa už na Klausovu euroskepsu pozeráme akokoľvek kriticky, musíme uznať, že základná, sebazáchovná premisa jeho

úsudku je racionálna a nevyhnutná. Stačí sa pozrieť na výnimočný stav vo Francúzsku, na Paríž, ktorý už nepatrí Parížanom, stačí sa pozrieť na moslimské no go zóny v Kolíne nad Rýnom, Štokholme, Londýne, kam sa neodvážia vstúpiť ani policajti, a musíme spustiť

alarm národnej sebazáchovy, keď ho už multikultúrny Brusel nemá a správa sa krajne nezodpovedne.

Direktívne rozhodovanie o dislokácii migrantov do jednotlivých členských štátov EÚ je prejavom neschopnosti nevolených európskych byrokratov riešiť krízové situácie. Merkelovej figurant Juncker aj samotná nemecká Frau doteraz neurobili takmer nič, aby odstraňovali príčiny migrácie, aby rozbili prekvitajúci biznis pašerákov ľudí, ktorému všemožne pomáhajú aj mimovládne organizácie. Podľa serveru nemeckého televízneho kanálu Panorama 3 NDR.de sa spolkovej vláde v Berlíne stratilo z dohľadu až 351 teroristov. V podmienkach ohrozenia

slovo solidarita, ktoré skloňuje aj náš prezident, duní prázdnotou, pretože je prejavom zlého sveďdomia, len pláštikom na zakrytie katastrofálnych prehreškov Západu voči hladujúcemu a vojnovou rozorvanému tretiemu svetu. Ak sa nepovie pravda o príčinách terorizmu, ak sa mlčí o nekontrolovateľnom pohybe tisícov islamských radikálov z Blízkeho východu a Afriky na európskom kontinente, potom sú všetky slová o potrebe oživenia starnúcej európskej populácie novou migrantskou krvou iba falošným sloganom pre naivných.

Nesmieme mlčať ako väčšina našich predajných médií, sme povinní iniciatívou zdola brániť svoju suverénitu, svoju národnú svojbytnosť, svoju kultúru proti rozkladným elementom v Európe, akým je súčasná bruselská elita a tretí sektor s jeho globalistickou protinárodnou ideológiou. Zatiaľ sa tešme, že nie sme cudzincami vo vlastnej krajine, tešme sa z prechádzok malebnou slovenskou krajinou, z posedení pri káve pod Michalskou bránou v Bratislave, z pocitu bezpečia, že každý náš krok nemusí strážiť po zuby ozbrojení policajti. Zatiaľ? V dnešnej Európe reálne ohrozenej rozvrzatou kresťanských hodnôt a terorizmom ani to slovo „zatiaľ“ nie je málo.

Macron prikázal ministrom: Nehovoriť do každého mikrofónu!

Voľby menia noviny aj slovník médií

Dušan D. KERNÝ – Foto: ZATL

Kým na Slovensku sa vyberá akože úplne nezávislý riaditeľ pre televíziu a rozhlas, všade inde to priam vrie. Najväčšmi horí vzťah médií a politiky v USA po zvolení prezidenta Trumpa, ktorý nešetril ostrými slovami na adresu amerických novín a novinárov. Najnovšie však aj nový francúzsky prezident prikázal členom svojej vlády, aby nehovorili do každého mikrofónu.

Prezident Emmanuel Macron, bývalý bankár z domu Rothschildovcov, ktorý sa v máji dostal do Elyzejského paláca a vyprevadil odtiaľ nepopulárneho Hollanda, zmenil aj predchodcovu pravidlá v styku s médiami. Aby očarenie mladým politikom tak rýchlo nepominulo, priškrtil možnosti francúzskych novinárov hneď priamo v sídle prezidenta. Na rozdiel od Holandskej praxe nebudú sa môcť novinári zdržiavať vo vnútornom dvore Elyzejského paláca a sledovať zasadanie vlády. Svojmu kabinetu, v ktorom je z dvadsiatich dvoch členov osemnásť nováčikov a len štyria ministri vo vládnom aparáte majú prax s výkonom štátnej administratívy a moci, hneď na prvom zasadnutí dával prezident poučenia, ako dodržať dôveru, disciplínu, solidaritu a vedomie zodpovednosti. A najmä v tomto duchu „nehovoriť do každého mikrofónu, ktorý im podstrčia“, ako Macron inštruoval doslova.

■ BADATEĽNÁ ZMENA

Zmenu bolo vidieť hneď po prvom zasadnutí vlády. Na tradičnú „rodinnú“ fotografiu nepripustili nijaké televízne kamery, fotografovať mohol iba oficiálny fotograf, a aj to len začiatok zasadania kabinetu. Hovorca vlády Christophe Castaner potvrdil, že tak prezident Macron, ako aj predseda vlády Philippe chcú iné, nové vzťahy s médiami a novinármi, lebo sa poučili z predvolebnej kampane pred prezidentskými voľbami, keď ich protikandidáti, najmä Marine Le Penová, bodovali opakovanými rôznymi mediálnymi akciami u svojich prívržencov. Aj vo Francúzsku je vzťah medzi vládou

Francúzsky prezident Macron a jeho politická strana Republika vpred! majú aktuálne takú podporu, akú nemal nijaký francúzsky politik od roku 1968 – od čias prezidenta de Gaulle.

a médiami podrobovaný ostrej kritike, a keďže mladý prezident čelil novým parlamentným voľbám, je zrejme, že ich chcel vyhrať práve tak, ako vyhral boj o prezidentské kreslo.

■ POKLES DÔVERY

Celkovo je dôvera francúzskeho obyvateľstva k médiam, rovnako ako aj v mnohých iných štátoch Európskej únie, veľmi nízka. Pravda, vonkoncom nie nezanedbateľná, veď podľa najnovších prieskumov televíznym správam dôveruje štyridsaťjeden percent divákov a spravodajstvo novín považuje za dôveryhodné štyridsaťštyri percent čitateľov. Platí však, že pokles dôvery k médiam bolo badať najmä za predchádzajúceho prezidenta Francoisa Hollanda. Pokles bol dokonca

dramatický, čo je paradoxné, lebo až tridsať percent času bývalý prezident venoval práve komunikácii s médiami a nikdy predtým sa vraj nedostalo na verejnosť z Elyzejského paláca do médií toľko dôverných informácií. Všetky vnútorné napätia, konflikty sa v nich pretriasali a poškodzovali obraz tohto centra politickej moci v očiach verejnosti.

■ AKO V BLÁZINCI

Spravodajca rešpektovaného nemeckého denníka Frankfurter Allgemeine Zeitung trebárs konštatuje, že francúzske centrum moci na mnohých pôsobilo ako bláziniec a jeho „nájomca“ ako zrelý do blázince. Samozrejme, s týmto chce prezident Macron skončiť. A je to poučný prí-

beh aj pre nás mimo Francúzska, čo sme podrobne francúzsku politickú scénu a jej zákulisie nasledovali.

Zrejme u nás nie sú novinári alebo noviny, čo by si dovolili tvrdiť, že počas prezidentovania Hollanda pôsobil Elyzejský palác, chaos a hádky v ňom ako chodba „ústavu“ duševne chorých – ako panoptikum z Formanovho filmu Prelet nad kukučkiným hniezdom... Na to by bolo treba vidieť centrum francúzskej politickej moci zblízka – a to u nás nikto ani nevidí a ani nesleduje. A asi to naši žurnalisti aj inak vnímajú. Faktom zostáva, že prezident Holland čelil toľkým zložitým situáciám, ktoré v krajine spôsobili teroristické útoky, ale aj neprehľadnosť krízy na Ukrajine a zložitost konfliktu v Sýrii, že za to musel zaplatiť vysokú politickú daň. K tomu treba pridať aj sériu kríz a zmätkov v samotej Európskej únii, v Európskej komisii a napokon aj neriešené bremeno spoločnej meny euro a balvan dlhov, ktorý dlávi grécky štát.

■ NOVINY ŠKODIA

Hollandova „chuť“ komunikovať s médiami mu neprinesla potrebné body a nový prezident pozyva a na cesty berie len vybraných novinárov. Isteže, ostatní sa sťažujú, ale tú horúcu kašu si už musí do dna vylízať prezidentov hovorca. Situácia je prehľadná, seriózne spravovanie štátnych vecí, agendy vlády sa nedá robiť výlučne prostredníctvom médií, pred kamerami či na stránkach novín.

Pokúšenie „hovoriť do každého mikrofónu“ zvyčajne neprináša nič dobré. Ale aj na druhej strane kanálu La Manche v Británii sa objavili kritické hlasy, že politický zápas pred voľbami zúžil vyjadrovacie prostriedky angličtiny, že sa zúžil počet používaných slov, že sa zúžil obzor, na ktorý sa v ostrom politickom súperení politici, ako aj médiá sústredili. Voľby v Európe tak menia nielen politický pomer síl, prinášajú do popredia nové politické tváre, ale menia vzťah k médiam a k jazyku používanom v médiách. Aj keď vrchol asi dosiahol český prezident svojím výrokom o tom, že novinárov je toľko, že ich možno kynožiť...

neho prítomná v každej kombinácii. Prílišný srbský optimizmus však nie je na mieste. Otázne je, či sa Srbskej listine podarí pohnúť najpálčivejším problémom – otázkou formovania spoločnosti srbských obcí dohodnutého v rámci tzv. Bruselskej dohody, ktorá by zaručovala srbskú samosprávu na severe Kosova. Kosovsko-albánski lídri napriek tomu, že dohodu podpísali, sa dosiaľ necitili týmto záväzkom viazaní. Obavy o vývoj v juhosrbskej oblasti i obavy o ďalší rozvoj vzťahov medzi Belehradom a Prištinou vyjadril pre Rádiotelevíziu Srbska (RTS) aj novozvolený prezident Srbska Aleksandar Vučić, ktorý vzhľadom na silné postavenie „vojnovnej“ či podľa neho „teroristickej“ koalície, ako aj na silné postavenie extrémistického hnutia Albina Kurtiho očakáva veľa ťažkostí a problémov.

■ SKUTOČNÝ VÍTAZ

Práve Albin Kurti – podľa mnohých skutočný víťaz volieb – veľa nádejí do vzťahov Belehradu a Prištiny neprináša. Na rozdiel od partie okolo dosiaľ neodsudeneho vojnového zločince Ramusha Haradinaja nie je zdiskreditovaný krvavou minulosťou, lenže – ako odznelo v denníku RTS – radikálnou rétorikou predstavuje záťaž pre vzťahy do budúcnosti. Fenoménom Albin Kurti sa zaoberali aj srbské médiá. Otázku, v čom spočíva úspech najextremnejšej politickej sily v Kosove, položil denník Blic politológovi Stefanovi Surličovi, podľa ktorého je hlavnou príčinou ich úspechu skutočnosť, že toto hnutie dosiaľ nebolo pri moci, čím sa na rozdiel od ostatných neskompromitovalo, ako aj to, že ponúko príťažlivý sociálny program. Odpoveď na otázku, či Albin Kurti dokáže zosťaviť vládu alebo dostanú traja veteráni, podobne ako vo Werichovej rozprávke, ešte jednu šancu v ďalších predčasných voľbách, prinesie budúcnosť.

Pyrrhovo víťazstvo kosovskej koalície a jej bojovníkov vo výslužbe

Traja veteráni UČK vládu nevyčarujú

Martin JARINKOVIČ – Foto: ZATL Reuters

Predčasné parlamentné voľby v juhosrbskej oblasti Kosovo a Metochija, ktoré sa uskutočnili v nedeľu 11. júna 2017, priniesli víťazstvo takzvanej vojnovnej koalície pod vedením Ramusha Haradinaja. Vládu však podľa všetkého nezostaví.

V kosovských voľbách sa o priazeň voličov uchádzalo dvadsaťpäť politických subjektov. Ich výsledky však tejto juhosrbskej oblasti pokoj nesľubujú.

O priazeň vyše 1,8 milióna oprávnených voličov v Kosove a Metochiji sa v predčasných voľbách uchádzalo dvadsaťpäť politických subjektov (z toho päť srbských). Podľa srbského denníka Blic sa na voľbách zúčastnilo 41,45 percenta oprávnených voličov. Len pre doplnenie dodáme, že podľa spravodajstva súkromnej televízie N1 z vyše stotisíc registrovaných voličov z radov kosovských Srbov svoje právo využila polovica.

■ TRAJA RIVALI

Najväčší boj medzi sebou podľa očakávania zvládli tri rivalské kosovo-albánske politické zoskupenia. Podľa predbežných výsledkov bola najúspešnejšia koalícia Aliancia za budú-

nosť Kosova (AAK) Ramusha Haradinaja – Demokratickej strany Kosova (PDK), ktorú formálne vedie Kadri Veseli po tom, čo sa jej líder Hashim Thaci stal prezidentom samozvaného Kosova, a Iniciatívy za Kosovo (NISMA) Fatmira Limaja. Traja veteráni z teroristickej organizácie UČK – Haradinaj, Thaci a Limaj, spolu získajú maximálne tridsaťdeväť až štyridsať poslancov kresiel. Na to, aby mohli zlepšiť vládnú väčšinu, však potrebujú v 120-člennom kosovskom parlamente minimálne šesťdesiat jeden poslancov. Podľa analytikov sa javí pravdepodobnejší variant, že vládu zostaví v poradí druhé najsilnejšie politické zoskupenie: Hnutie Samourčenie (Vetëvendosje) na čele s extrémistom

Albinom Kurtim a koalícia Demokratickej ligy Kosova (LDK) – Aliancia za nové Kosovo (AKR) a Alternatívy pod vedením doterajšieho premiéra Isa Mustafu s podporou dvadsiatich poslancov z radov menšín.

■ JAZYČEK NA VÁHACH

Jazyčkom na váhach sa podľa časti srbských analytikov môže stať práve najsilnejšie srbské politické zoskupenie – Srbská listina, ktoré má aj oficiálnu podporu z Belehradu. Srbská listina na čele so Slavkom Simičom získala skoro štyridsaťtisíc hlasov, teda drvivú väčšinu medzi kosovsko-srbskými voličmi, čím jej pripadlo deväť mandátov zo spomínaných dvadsiatich vyhradených menšínám. Kosovským Srbom sa tak podarilo napriek hrozivo vyzerajúcej straneckej roztrieštenosti zachovať si potrebnú politickú silu. Ako uviedol srbský denník Politika, líder Simič považuje volebný výsledok za úspech, Srbská listina podľa neho dosiahla svoj politický cieľ, bude môcť zabrániť ústavným zmenám – napríklad albánskymi politikmi ohlasovanému pokusu o vytvorenie armády Kosova. Význam kosovsko-srbskej politickej reprezentácie potvrdil aj prištinský politológ prof. Belul Beqaj. Podľa jeho komentára, uverejneného v srbských médiách, Srbská listina bola a zostala dôležitým faktorom na politickej scéne Kosova, pri formovaní vlády bude podľa

PREČÍTALI SME ZA VÁS

Nemecké ministerstvo spravodlivosti pripravuje návrh zákona, ktorý je zameraný na boj proti „nenávisťným prejavom“ a „nenávisťnej kriminalite“ na internete. Predstavuje bezprecedentný zásah do slobody prejavu, pretože vyžaduje vymazanie obsahu na základe nejasných kritérií, a to bez súdneho rozhodnutia. Takýto návrh zákona neznamena nijaký krok vpred, ale nebezpečný krok vzad – napísal nemecký printový denník Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Nenávisťná kriminalita

EÚ a jej členské štáty sú založené na zohľadnení ľudských práv, ku ktorým patrí aj právo na slobodné vyjadrenie názoru. A toto nie je obmedzené na prejav názoru offline, ale platí aj na prejavy online, teda na internete.

Európsky súdny dvor pre ľudské práva chráni možnosť prejavu neprijemných názorov ako predpoklad demokracie a pluralizmu v jednom až dodnes platnom právnom výroku: „Jedným z hlavných základov demokratickej spoločnosti, jednou zo základných podmienok jej pokroku a rozvoja je právo na slobodné prejavenie názoru použiteľné nielen na informácie alebo idey, ktoré sa pokladajú za všeobecne akceptovateľné, neškodné alebo neutrálne, ale rovnako aj také názory, ktoré štát alebo časť obyvateľstva znepokojujú, šokujú alebo urážajú. Toto sú požiadavky pluralizmu, tolerancie a otvorenosti.“

Zákony o „nenávisťných prejavoch“ v rôznych štátoch používajú rôzne a subjektívne definície, čo robí občanom a online platformám problém posúdiť, či sa ešte pohybujú v rámci právnej prípustnosti, alebo nie. Hranice slobody prejavu sú definované v civilnom a trestnom práve. Platné právo môže byť samozrejme aplikované aj na online platformy. Nový zákon nie je potrebný.

Zákonom na kontrolu internetu má byť vytvorený základ na to, aby slobodné prejavy podľa nejasného pojmu „nenávisťná kriminalita“ mohli byť vymazané na online platformách bez súdneho rozhodnutia a v rýchlom konaní do dvadsiatich štyroch hodín. Zákon má prevádzkovateľov sietí zaväzať povinnosťou, aby tieto prejavy odstránili v rýchlom konaní podľa vágnych podkladov a pod hrozbou vysokých pokút, čo znamená privatizáciu výkladu práva a všeobecne má obmedzujúci účinok na verejný prejav. Na základe právnej neistoty, ktorá tým vznikne, stratia občania záujem vyjadrovať sa pri „citlivých“ alebo azda „urážlivých“ témach na internete – z obavy, že ich komentáre by mohli byť označené ako „nenávisťná kriminalita“. Prevádzkovatelia internetu budú, pravdaže, pri hroziacich vysokých peňažných pokutách naklonení na odstraňovanie obsahov. To predstavuje formu cenzúry, pretože slobodné vyjadrenie názoru, myslenia a osobného presvedčenia by už viac nebolo možné bez rizika sankcií.

Pozoruhodnosťou tohto článku v nemeckom médiu je skutočnosť, že jeho autorom je slovenský občan Ján Figeľ, ktorý bol v rokoch 2004 – 2009 komisařom EÚ pre mládež, vzdelanie a kultúru a od mája 2016 je osobitným vyslancom EÚ pre náboženské slobody vo svete. Jeho komentár k slobode prejavu názoru na internete v Nemecku a výstraha pred návratom cenzúry by mali platiť aj pre Slovensko. Ako sa vyrovnáva s podstatou tohto pálčivého spoločenského problému protixtrémistický zákon ministerky Lucie Žitňanskej?

Ivan LUŽÁK

JAZYK A DOROZUMIEVANIE

Komunikácia prostredníctvom sociálnych sietí je dnes bežnou súčasťou každodenného života mnohých z nás. Tento typ takzvaných nových médií sa na jednej strane využíva pri udržiavaní súkromných kontaktov medzi priateľmi a známymi, na druhej strane je tiež efektívnym prostriedkom prezentácie istej firmy či inštitúcie.

Sociálne siete vo volebnej kampani

Zmieňované prostriedky komunikácie teda prirodzene využívajú aj politické strany, ktoré sa (nie)len v predvolebnom období usilujú ovplyvniť prípadného voliča. Jednou z ich významných funkcií je pritom posilnenie ďalších zložiek predvolebnej kampane, za ktoré možno považovať napríklad rôznorodo označované mítingy a debaty, články a rozhovory v serióznych aj bulvárnych médiách tlačeného alebo elektronického charakteru či populárne rozhlasové a televízne politické diskusné relácie zvyčajne vysielané na hlavných staniciach v bezprostrednej časovej blízkosti volieb.

Môžeme povedať, že v porovnaní s tradičnými masovokomunikačnými prostriedkami ponúka publikácia textov na sociálnych sieťach ich autorom niekoľko špecifických výhod, ktoré však vyžadujú istú mieru opatrnosti a kritického uvažovania zo strany adresátov. Základnou prednosťou sociálnych sietí je totiž pomerne voľná legislatívna regulácia danej komunikačnej oblasti vyplývajúca práve z jej novosti a modernosti. Opísaná situácia tak vytvára priestor na uplatňovanie známych a stabilných persuzívnych, či dokonca manipulačných prostriedkov a postupov vplývajú na občana.

S naznačeným súvisí aj ďalšie pozitívum sociálnych sietí, ktorým je neprítomnosť „vonkajších“ redakčných zásahov zabezpečujúcich úsilie o objektívne prezentovanie informácií. Charakteristickou vlastnosťou takýchto komunikátov je subjektívny prístup k stvárneniu témy a približenie vlastného pohľadu administrátora virtuálneho profilu, v tomto prípade zastupujúceho konkrétnu politickú stranu. K negatívnym spoločenským dosahom tohto špecifika komunikácie na sociálnych sieťach dochádza vtedy, keď adresát, občan, volič nie je schopný si ho v celistvosti uvedomiť a takto prezentované informácie prijíma ako pravdu a fakt.

Ukazuje sa, že na hodnotu jednotlivých súčastí predvolebnej kampane významne vplyva časová pominulosť. Kládcom sociálnych sietí je však čiastočná odolnosť voči času zabezpečená ich základnými technologickými činiteľmi; sociálne siete dokážu prezentovať v budúcnosti realizovanú udalosť, aktuálne o nej informovať alebo reportážne uchovávať jej mediálny obraz a odraz. S uvedenou skutočnosťou sa spája aj zvyčajne nedlhá podoba textov, ktorých cieľom nie je ponúknuť istý problém v celom jeho rozsahu, ale iba skratkovito odkázať na informačne nasýteniejšiu zložku, a tak na ňu presunúť svoju presvedčiaciu silu.

Sledovanie sociálnych sietí v predvolebnom období môže byť významným podnetom rozhodnutia, komu odovzdať svoj volebný hlas. Dôležité je však pamätať na to, že približené výhody sociálnych sietí môžu mať v prípade ich nekritického prijatia negatívne spoločenské dôsledky.

Natália KOLENČIKOVÁ,
Katedra slovenského jazyka
a komunikácie FF UMB v Banskej
Bystrici

Štefan HARABIN: Zrušenie amnestií uvoľňuje ruky skorumpovaným politikom

Maďarská vláda žiada zrušenie Benešových dekrétov

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Ladislav LESAY

Uznávaný odborník na trestné právo, bývalý minister spravodlivosti, bývalý predseda Najvyššieho súdu SR, dvojnásobný predseda trestného kolégia súdnej rady, trestný sudca s tridsaťročnou praxou, aktuálne predseda trestného senátu Najvyššieho súdu SR Štefan HARABIN sa pre SNN vyjadril k rozhodnutiu Ústavného súdu SR vo veci tzv. Mečiarových amnestií a milosti Michala Kováča svojmu synovi. Harabin je aj najviac disciplinárne stíhaným sudcom Najvyššieho súdu SR. Jeho predsedníčka Daniela Švecová podala na neho už päť návrhov, šiesty podala predsedníčka Súdnej rady SR Jana Bajánková. Harabin sa nezdráha kritizovať ústavných činiteľov za nezákonnosti a ani v prípade zrušenia amnestií a milosti nešetrlí akékoľvek skutky. Priam demonštratívne prejavuje svoje právo na slobodu slova, na čo má v zmysle európskeho dohovoru právo každý občan. Napokon dosiať bol Harabin vo všetkých osobných súdnych sporoch úspešný.

• **Ústavný súd Slovenskej republiky preskúmal uznesenie Národnej rady SR o zrušení tzv. Mečiarových amnestií a milosti prezidenta Michala Kováča svojmu synovi a dospel k rozhodnutiu, že je v súlade s ústavou. Dvaja členovia Ústavného súdu SR majú iný názor. A vy?**

V štyritisícročnej histórii ľudstva, pokiaľ ide o evidenciu právnych dokumentov, nijaký štát, žiadne kráľovstvo, žiadna ríša nepristúpili k zrušeniu amnestie. Amnestia je nezrušiteľná. Ešte v marci tohto roku premiér Robert Fico hovoril, že tí, ktorí navrhujú zrušenie amnestie, navrhujú rozklad štátu, jeho zrušenie. A potom sám pripravil tento návrh. Už vtedy som povedal, že pôvodným iniciátorom ide o zrušenie štátu. Národ, ktorý ruší svoj právny systém, devastuje a destabilizuje ho, robí ho nepredvídateľným, tak si položíme otázku, či si štát zaslúži.

• **Návrh na zrušenie tzv. Mečiarových amnestií dlhodobo predkladalo do parlamentu KDH. Čiže politický subjekt, ktorý jediný vyslovene nechcel samostatné Slovensko. Ako však vidno, „vypestovalo“ dosť nasledovníkov.**

Veď vieme, kto stál za týmto právnym idiotizmom. Eštebák Ján Budaj, treťosektorový hrdina a rafinovaný úžerník Andrej Kiska, šéf etnickej strany Béla Bugár, bývalá šéfka správnej rady Sorosovej nadácie a aktivistka petície za spoločný štát Ivetta Radičová, ďalej Martin Bútora, Ján Mazák, Peter Kresák, Daniel Lipšic, všetko ľudia, ktorí nechceli Slovenskú republiku. Dnes máme ústavne zakotvený princíp retroaktivity. Treba však jasne povedať, že každý sudca, vyšetrovateľ, policajt a prokurátor pokiaľ by začal na základe tejto svojvoľnej novely, ktorá je v rozpore so štrasburským dohovorom, konať v týchto veciach, pácha trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa.

• **Myslíte si, že všetci títo ľudia by až tak riskovali? Rozhodnutie Ústavného súdu SR sa už nachádza v Zbierke zákonov, už sú poverení aj sudcovia, ktorí budú pokračovať vo vyšetrovaní. Predseda Bratislavského súdu Dávid Lindtner však v rozhovore pre Sme vystrihal, že verejnosť by nemala mať veľké očakávania vzhľadom na medzinárodné dohovory, ktorými je SR viazaná. Napríklad Chartou ľudských práv EÚ, ktorá jednoznačne hovorí o zákaze retroaktivity v trestnom práve...**

A novela ústavy je nielen v rozpore s Chartou ľudských práv EÚ, ale aj s prvou časťou Ústavy SR, ktorá tiež hovorí o zákaze retroaktivity. Princíp zákazu retroaktivity je zakotvený v Európskom dohovore o ľudských právach a ten má prioritu aj podľa samotného ústavného súdu a judikatúry ústavného súdu. A tí sudcovia, ktorí ho neaplikujú, či už všeobecne, alebo ústavného súdnictva, vystavujú Slovensko riziku, že bude Štrasburgu platiť škody. Už dávno som povedal, že ústavný súd je družstevné politbyro a nemá čo hľadať v našom ústavnom systéme v tejto podobe, vzhľadom na túto defraudá-

Málokto tak svojimi postojmi a vyhláseniami čerá hladinu verejnej mienky na Slovensku ako právny expert Štefan HARABIN.

ciu práva. Do budúcnosti sa musíme zamyslieť nad kreáciou ústavného súdu, aby to neboli politickí nominanti a nešli cez parlament, cez politické strany. Či by nestálo za to urobiť ústavnoprávne kolégium na najvyššom súde? Dostali by sme sa do pozície, že by sme nemali rozdielnú judikatúru, nebola by taká nepredvídateľnosť práva ani nevymožiteľnosť práva, aká u nás je práve „vďaka“ politikom a družstevníkom na ústavnom súde.

• **Je zaujímavé, že novelizáciou ústavy považuje ústavný súd za prekonané právne názory vyslovené v uzneseniach ústavného súdu z júna a decembra 1999, z ktorých vychádzal Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní vo veci Lexa proti Slovenskej republike. A tvrdí, že z judikatúry medzinárodných súdnych orgánov možno vyvodit, že ku kľúčovým dôvodom, ktoré môžu „ospravedlniť“ zrušenie amnestie (prip. milosti) patria predovšetkým závažnosť skutku a osoba páchaťela. Čo si o tom myslíte?**

Judikatúra štrasburského súdu a európsky dohovor majú normatívny charakter. Žiadnou novelou ústavy nemôže byť prekonaný. Preto ak súdy Slovenskej republiky, vrátane ústavného súdu, nepoznajú alebo ignorujú judikatúru ESLP, nielenže tým negujú aplikáciu jednotlivých článkov Dohovoru (čl. 13), ale vydávajú Slovenskú republiku riziku nastúpenia jej medzinárodnej zodpovednosti za porušenie záväzkov vyplývajúcich z čl. 46 Dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 7 ods. 5 ústavy. Ústavný súd viackrát v judikatúre zdôraznil povinnosť orgánov verejnej moci, vrátane súdov, interpretovať a aplikovať právo z pohľadu ochrany základných práv a slobôd, z čoho pre ne vyplýva povinnosť interpretovať jednotlivé ustanovenia podústavného práva z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou zaručených práv a slobôd.

• **Ako sa mohlo stať, že ústavný súd nepostrehol v tzv. zmarenom referende podstatu problému. Iniciátori (KDH) priamej voľby prezidenta k referendu o vstupe do NATO pridali otázku o priamej voľbe prezidenta podľa priloženého návrhu zákona. Ibaže na Slovensku sa neprijímajú zákony referendum. Jediným zákonodárnym orgánom je parlament. Navrhovatelia to museli vedieť, nebola to už vtedy sabotáž právneho systému?**

Išiel by som veľmi hlboko do politiky mimo oblasť trestného práva, takže nekomentujem.

• **V súvislosti s kauzou zavlečenia Michala Kováča ml. do cudziny ÚS SR konštatoval, že „predseda vlády porušil princíp zákazu svojvôle, princíp legality, princíp ochrany ľudských práv a základných hodnôt v spojení s princípom rešpektovania medzinárodných záväzkov, princíp delby moci, princíp transparentnosti a verejnej kontrolovateľnosti výkonu verejnej moci a princíp právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok. A poukazuje na kľúčový princíp materiálne chápaného právneho štátu – princíp spravodlivosti, ktorý predstavuje základné východisko pre výkon súdnej moci“, ústavný súd dospel k záveru, že uznesenie národnej rady o zrušení amnestie je v súlade s Ústavou SR. Je vôbec možné takto vykladať možnosť udelenia amnestie?**

Táto časť odôvodnenia zjavne zlyháva, pretože sa dostáva do konfliktu s platnými princípmi zákazu retroaktivity, právnej stability a práve aj samotnej právnej istoty, i keď je ostatne citovaný princíp paradoxne priamo tam uvedený. V dôsledku toho je celé odôvodnenie zmätočné a má vypovedaciu hodnotu iba v rovine politickej objednávky.

Narušenie princípu právnej istoty znamená, že zajtra politici, ktorí vytunelujú a vykradnú dôchodkové, resp. penzijné fondy, prijímú napríklad ústavný zákon o zrušení dôchodkov už priznaných a možno aj s päťročnou spätnosťou.

Zrušenie amnestií uvoľňuje ruky skorumpovaným politikom na všetko. Slušný človek si nemôže byť istý v ničom.

• **Tiež nie je bez zaujímavosti zdôvodnenie zrušenia milosti Michalovi Kováčovi ml. Konštatuje sa v ňom, že „v konečnom dôsledku ústavný súd vzal na zreteľ, že spoločným menovateľom preskúmaných rozhodnutí predsedu vlády o amnestiách, resp. milosti prezidenta bol politický zápas medzi vtedajším prezidentom Michalom Kováčom a predsedom vlády Vladimírom Mečiarom, a zároveň akceptoval aj argument národnej rady o potrebe uplatniť „rovnaký meter“ na rozhodnutia, ktoré boli vydané v kontroverznom období konca deväťdesiatych rokov“. Nebolo v rozhodnutí ústavného súdu viac politiky než práva?**

Ústavný súd od samotného vzniku v rozhodovacom procese tvrdil, že každé jeho rozhodnutie platí iba dopredu, a nie spätne. V amnestiách to otočil nie o stoosemdesiat, ale za hranicu tristošesťdesiat stupňov. Zrazu jeho rozhodnutie platí spätne. To je výsmech. V tomto prípade preto nemôžeme hovoriť o právnom dokumente, ale iba o politickom paškvile, za ktorý sa o chvíľu všetci tí sudcovia, ktorí zaň hlasovali, budú veľmi hanbiť.

Politický program si v koalícii plní len Bugár. Už sa ohlásila maďarská vláda ústami štátneho tajomníka Potapiho s požiadavkou zrušenia Benešových dekrétov. Čiže už v krátkom čase sa objavil dôkaz o skutočnej politickej podstate rozhodnutia Ústavného súdu SR.

Dôkazom, že pri zrušení amnestií išlo len a len o politiku, a nie o právo, je tiež to, že sa pristúpilo k selektívnemu zrušeniu milosti iba pre Kováča mladšieho a súčasne nie aj k zrušeniu milosti pre ostatných podozrivých aktérov kauzy Technopol spolu s Kováčom mladším, čím sa navyše porušil aj právny princíp rovnosti pred zákonom.

Porušenie ľudských práv jednej osoby – Kováča mladšieho, nie je dôvodom na zneisťovanie právnej kontinuity a deštrukciu celého právneho systému len preto, lebo sa skorumpovaným politikom zdá rozhodnutie Mečiara nespravodlivé. Tu treba vidieť paralelu medzi situáciou na Slovensku a v USA. V roku 1992 prezident USA George H. W. Bush omilostil Caspara Weinbergera a päť ďalších osôb, ktoré boli obvinené alebo odsúdené v súvislosti s predajom zbraní Iran-Contru.

Alan Dershowitz je mimoriadne uznávaný emeritný profesor práva, doteraz najmladší profesor práva v histórii Harvard Law School, ktorý sa stal profesorom, keď mal dvadsaťosem rokov. V roku 1993 získal pozíciu na Harvarde, ktorá bola nazvaná po legendárnom sudcovi Felixovi Frankfurterovi, a tu pôsobil dvadsať rokov až do odchodu na dôchodok. Je to jedna z najväčších kapacít práva v Amerike. Tento profesor jasne konštatoval, že prezident republiky nemôže byť obvinený z trestného činu za riadne vykonávanie svojej ústavnej právomoci, teda aj právomoci dávať amnestiu.

Ak mal slovenský prezident, rovnako ako americký prezident, nejaké právo bez ďalšieho obmedzenia a aplikoval ho v zmysle existujúceho právneho poriadku, nie je prítomná žiadna možnosť, ako toto rozhodnutie zvrátiť!

BRATISLAVSKÉ MEMORANDUM Slovanstvu a svetu

Vzhľadom na viaceré listy čitateľov a výzvy, aby sme na stránkach SNN uverejnili Bratislavské memorandum, ktoré prijala Konferencia združení slovenskej inteligencie, rozhodli sme sa ho publikovať. Redakcia Slovenských národných novín, ako aj spoluvydavateľ Matica slovenská deklarujú, že sa nestotožňujú so znením zverejneného dokumentu vo všetkých jeho častiach.

Poučení skúsenosťami z vlastného vývoja aj dejinami ľudstva a vedomí si nebezpečenstva plynúceho zo stále sa stupňujúcej krízy spôsobenej nerešpektovaním medzinárodného práva aj hrozby použitia zbraní hromadného ničenia, ktorými o dominanciu súperiace strany disponujú, rozhodli sme sa spoločným úsilím odborných elit slovanských národov pomáhať pri záchrane mieru – nášho prvoradého záujmu – a spoločne nájsť reálne, ľudsky dôstojné a pre Slovanstvo aj všetky národy sveta prospešné východisko.

Tak ako tzv. veľká hospodárska kríza či prvá a druhá svetová vojna aj súčasná globálna kríza je spôsobená opakovaným zlyhaním hodnotového systému tzv. západnej civilizácie, ktorá nad všetko – aj nad život a hodnoty ľudskosti – nadradila zisk a sebecký prospech na úkor celého ľudstva a jeho budúcnosti. Hlavným reklamným produktom tejto civilizácie je konzumný životný štýl, ktorý bezohľadne a na úkor budúcich generácií ničí nielen prírodné zdroje, ale propagovaním relativizmu, nihilizmu a bezperspektívnosti života degeneruje aj prirodzenú ľudskú tvorivosť ako základ kultúry. Konzumizmus ako netvorivý a parazitický dekadentný životný štýl ponížujúci človeka hlboko pod úroveň schopností a možnosti jeho ľudskej podstaty sa nikdy v dejinách neosvedčil a doviedol všetky ním postihnuté civilizácie k rozkladu a zániku.

My sme sa rozhodli pre cestu života. Chceme žiť v mieri a priateľskou tvorivou spoluprácou naplniť podstatu a zmysel nášho života podľa vlastných predstáv, potrieb a záujmov.

Slovania – na rozdiel od mnohých iných – nikdy nevytvorili rasistickú, nadradeneckú či vyvoleneckú ideológiu, boli však ich častou obeťou.

Pretože žiadna z našich doterajších integrácií, založených na nám cudzorodých ideológiách a projektoch, sa nám neosvedčila, považujeme za jediné čestné a prospešné

riešenie tohto pre nás ponížujúceho stavu – vrátiť sa k vlastným koreňom a pôvodným prameňom našej slovanskej identity a kultúry, aby sme organicky nadviazali na prirodzený, v priebehu tisícročí našou vôľou, schopnosťami a čínorodým hodnototvorným úsilím určovaný smer a spôsob nášho vývoja.

Sme presvedčení, že táto obroda životných zdrojov našej tvorivosti a novej motivácie – ako naša „slovanská renesancia“ založená na humanizácii vzťahov a kultúrnosti – nespôsobí nikomu ujmu ani škodu. Naopak, má ambíciu stať sa pozitívnym príkladom a postupne aj vzorom pre celé ľudstvo.

S týmto vedomím a s čistým svedomím ľudí nezaťažených nenávisťou voči iným – ako Štála konferencia slovanskej inteligencie – začíname konať našu prirodzenú a nezastupiteľnú povinnosť voči spoločenstvám, ktorých sme organickou súčasťou, aby sme vlastným príkladom vzájomnej spolupráce intelektuálnych elit slovanských národov a celého Slovanstva pomohli nájsť východisko zo súčasnej kritickéj situácie v našich vzájomných medzinárodných vzťahoch.

Naším hlavným zámerom je integrovať a aktivizovať tvorivý intelektuálny potenciál Slovanstva a zapájať ho do vytvárania vlastnej koncepcie nášho života a zabezpečovania jeho dlhodobu perspektívnej budúcnosti.

Cieľom našej činnosti je naplniť dávne predpovede veľkých osobností našich aj svetových dejín o „veku Slovanstva“ ako vedúcej sily svetového pokroku a vývoja ľudstva.

Hlavným orgánom SKSI bude „okrúhly stôl dohody“ ako symbol zmierenia, porozumenia a spolupráce všetkých slovanských subjektov, ktoré sa k tomuto spoločnému projektu nádeje a budúcnosti pripoja a aktívne zúčastnia na plnení jeho úloh.

Aby sa náš zámer – tvorivou spoluprácou zjednocovať a aktivizovať intelektuálny potenciál všetkých slovanských národov a celého Slo-

vanstva – naplnil zmyslom a každý subjekt tejto spolupráce mohol prejať svoj názor aj osobnú iniciatívu, navrhujeme, aby sa odborné a pracovné konferencie intelektuálnych elit pod názvom Slovanstvo a svet súčasnosti konali každoročne a vždy v inom hostiteľskom slovanskom štáte.

Na prvom mieste abecedného zoznamu slovanských štátov je Bie-

DOKUMENT

lorusko. Veríme, že naši slovanskí bratia, predstavitelia bieloruskej inteligencie budú považovať za česť byť hostiteľmi elity tvorivého potenciálu Slovanstva v jej spoločnom úsilí – riešiť spoločne spoločné problémy na spoločný prospech.

Vzhľadom na skutočnosť, že ako Slovania sme príslušníci slovanských národov a Slovanstva, sme zároveň aj obyvateľmi Európy a sveta a spolu s inými národnými spoločenstvami tvoríme ľudstvo a jeho jednotu v mnohosti, ako sa v priebehu vývoja vytvorila, ponúkame priateľskú tvorivú spoluprácu všetkým, ktorí sa stotožňujú s našou mierovou iniciatívou.

Za hlavné celosvetové priority ľudstva pri riešení problémov spôsobených súčasnou globálnou krízou považujeme:

Nastolenie a zabezpečenie trvalého mieru pre všetky národy sveta je – vzhľadom na ničivú silu zbraní, ktorými ľudstvo disponuje – našim prvoradým životným záujmom.

Odstánenie terorizmu vo všetkých jeho podobách je najbližším aktuálnym záujmom ľudstva. Pričom najnebezpečnejší je tzv. štátny či veľmocenský terorizmus, keď na presadenie zjavne iba sebeckých záujmov vládnucich skupín bývajú zneužitá mená, prostriedky aj ozbrojené sily či priamo armády štátov, ktoré agresiami vnucujú slabším svoju vôľu, spôsob života a nadvládu. Napríklad čoraz častejšie bombardovaním civilných cieľov a sprievodným masovým vraždením nevinného a bezbranného obyvateľstva napadnutých štátov.

Obnovenie celosvetovej autority OSN ako rešpektovaného garanta zákonnosti, spravodlivosti a civilizovaných zvyklostí v medzinárodných vzťahoch založených na dodržiavaní medzinárodného práva a Charty OSN, ktorá zaručuje každému slobodný spôsob svojho života a vlastného rozvoja.

Prejavom hlbokého úpadku a bezprecedentným príkladom nepriateľných spôsobov v civilizovaných medzinárodných vzťahoch je napríklad nedávne vyjadrenie štátnej tajomníčky MZ USA: „Fuck the EU!“ Typická pre súčasné medzinárodné vzťahy je aj skutočnosť, že nikto z kompetentných tento výrok nementoval, ani sa zaň neospravedlnil. Tento hanebný a odsúdenia hodný stav treba neodkladne zmeniť!

Hlavnou prvoradou úlohou slovanských národov a celého Slovanstva je:

Usporiadať si naše vzájomné vzťahy, aby mali skutočne bratský charakter, a svoje spory riešiť výhradne mierovými prostriedkami. Len tak sa môže Slovanstvo stať uznávanou a rešpektovanou autoritou a prevziať civilizačnú štafetu ľudstva.

Vytvoriť si vlastnú koncepciu života a vzájomných vzťahov prirodzene vychádzajúcu z podstaty našej slovanskej identity a charakteru, aby sme mohli žiť konečne podľa vlastných predstáv, potrieb a záujmov predovšetkým na náš, a nie na cudzí prospech. Neodkladne odstraňovať negatíva vlastného vývoja a zároveň

aj falošné hodnoty úpadkového a nehumánneho hodnotového systému tzv. západnej civilizácie.

Vytvoriť si vlastnú hierarchiu hodnôt vychádzajúcu z našich historických skúseností, ktoré sa nám v priebehu nášho vývoja osvedčili.

Chrániť a všestranne podporovať normálnu, čiže funkčnú a svoje úlohy si zodpovedne plniacu rodinu a propagovať výchovu k rodičovstvu.

Zaviesť výchovu k prirodzenému vlastenectvu a formovaniu kladného vzťahu k vlastným hodnotám nášho historického a kultúrneho dedičstva do všetkých typov škôl v SR aj prostredníctvom verejnoprávnych médií.

Súčasný stav Slovanstva – aj vzhľadom na dávne predpovede, aj vzhľadom na súčasné úlohy voči sebe a vlastnej budúcnosti – je natoľko neuspokojivý, že ho oprávnené možno označiť ako kritický. V takomto stave vzájomných vzťahov sa jednotlivé slovanské národy a ich štáty stávajú ľahkou korisťou tých, ktorí si na úkor Slovanstva rozširujú svoj životný priestor, zvyšujú štandard životnej úrovne a mocenské postavenie.

Je viac ako pravdepodobné, že – súčasnej presile cudzorodých konkurenčných záujmov v globalizujúcom sa svete a prudkom raste ľudskej populácie – žiaden zo slovanských národov nedokáže sám odolávať a hrozí mu splynutie s tými lepšie pripravenými a postupne zánik...

Takýmto deštruktívnym tlakom dokáže úspešne odolať iba kompaktné, ideou spoločného prospechu pevne vnútorne integrované spoločenstvo.

Slovanstvo – ak sa poučí z vlastného vývoja, odstráni vlastné negatíva a spojí svoje zdroje a tvorivý intelektuálny potenciál svojich národov – má na to všetky predpoklady a môže sa stať dejinotvornou silou, ktorá je schopná prevziať civilizačnú štafetu ľudstva a naplniť tak svoje – už dávno predpovedané – historické poslanie.

Kedy, ak nie teraz, keď doterajšia vedúca sila svetového vývoja – tzv. západná civilizácia – opakovane zlyháva? A kto, ak nie naša generácia, ktorá je z každej stránky oveľa lepšie ako doterajšie generácie Slovanov pripravená zvládnuť takýto epochálny projekt? Dokážme, že na to máme aj vôľové, intelektuálne a charakterové predpoklady!

Je to neopakovateľná historická príležitosť a zároveň výzva, ktorú nemáme právo odmietnuť!

Ad.: Bez 14. marca 1939 by nebolo ani SNP 1944 Naozaj to bolo a aj je tak!

Andrej STRÝČEK – Ilustračné foto: SNN

V minulých týždňoch slovenskú verejnosť traumatizovala všelijako interpretovaná skutočnosť, že Matica slovenská vyrobila a zverejnila krátky filmový dokument, podľa ktorého bez 14. marca 1939 by nebolo ani SNP 1944. S takýmto záverom tvorcov tohto dokumentu treba len vrelo súhlasiť. Zarážajúca je skôr skutočnosť, že tento predvídavý úsudok nevyslovil nikto na Slovensku už oveľa skôr. Za toto konštatovanie sa na Maticu začal nevidaný pohon, ako keby sa dopustila nejakého hrubého prehrešku, div nie smrteľného hriechu, ba možno až vlastizrady.

Našťastie, toto tvrdenie je veľmi ľahko, bez väčšej námahy dokázateľné, a tak ani inštitúcia ako Matica nemôže mať ťažkú úlohu toto stanovisko obhájiť a vyargumentovať. Zastavme sa teda pri niekoľkých faktoch. Ako vieme, Slovenská armáda sa na SNP zúčastnila v takom počte a v takých dôležitých udalostiach a situáciách, že ďalšie zložky nášho vtedajšieho odboja jej neboli roveň. Prívrženci tzv. občianskeho bloku sa, pravdaže, tiež zúčastnili na povstaní, ale ich zástoj – v porovnaní s účinkovaním Slovenskej armády – bol minimálny. Občiansky blok mohol v najlepšom prípade postaviť do boja niekoľko sto odhodlaných mužov a žien, kým účasť Slovenskej armády sa rátala na tisíce. Inak to ani

logicky nemohlo byť. O čosi organizovanejšou zložkou povstania boli komunisti. Ale i tu platí to isté ako v prípade občianskej zložky. Malá početnosť, nedostatok výzbroje a výstroja, slabé organizačné zabezpečenie, nijaké bojové skúsenosti. Takže rozhodujúcou silou v aktívnom bojovom vystúpení bola armáda. No a tu sme pri rozhodujúcom bode našej argumentácie. Je nad slnko jasnejšie, že ak by 14. marca 1939 nebola vznikla Slovenská republika, tak o jej armáde by nemohlo byť ani reči – ani zmienky.

Vznik SR bola neodškriepiteľná skutočnosť, ktorú nemôžu zaprieť ani tí najväčší dejinní ignoranti, veď už za niekoľko dní jej existencie ju uznalo dvadsaťtri štátov. Bola skutočnosťou,

ktorú jednoducho treba brať na vedomie a existencia Slovenskej armády bola prvou a nevyhnutnou podmienkou vyhlásenia SNP. Ak teda v časovej následnosti súhlasíme s tým, že najprv

POLEMIKA

musel byť štát a potom mohla byť vytvorená armáda, potom logika navráva, že bez armády nemohlo byť povstanie. Bez štátu nemohla vzniknúť armáda, ktorá, ako sa všeobecne uznáva, mala v tomto ozbrojenom vystúpení proti fašizmu rozhodujúcu úlohu. Ak by chcel niekto tieto fakty poprieť, dostáva sa do pozície človeka, ktorý popiera existenciu nosa medzi očami alebo si nedovídi na špičku nosa.

Na najťažších frontových úsekoch povstania niesli ťažisko bojov pravidelné jednotky Slovenskej armády.

Ak by sme predsa len prižmúрили obidve oči a pripustili možnosť vypuknutia SNP bez hromadnej účasti Slovenskej armády, tak by mohlo nanajvýš ísť o akýsi rezistentný počin málopočetnej skupiny, možno k aktivitám niekoľkých skupín ozbrojencov, len o akúsi obdobu povstania z rokov 1848/1849, s ktorými by nemecká ozbrojená moc nemala problém pri ich eliminovaní. O SNP

však nemožno vraviť, že bolo bez akéhokoľvek vojenského významu, veď na jeho potlačenie bolo treba niekoľko nemeckých divízií, ktoré potom chýbali na fronte. Nanešťastie, veci sa vyvinuli tak, ako sa vyvinuli. Je však dobre, že sme sa neocitli medzi porazenými štátmi a SNP svojim rozsahom a významom zaradilo aj našu krajinu na stranu víťaznej protifašistickej koalície.

Aj v národnostných školách treba dejepis učiť po slovensky

Učitelia siahajú po cudzích prameňoch

Viliam KOMORA – Foto: internet; Robert JAKUBEC

Požiadavka výučby dejepisu na národnostných školách v slovenčine nebola dosiaľ medializovaná a informácie o tomto probléme prinášajú Slovenské národné noviny ako prvé. Predseda Matice slovenskej Ing. Marián Tkáč, PhD., sa ešte koncom januára tohto roka obrátil na ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky prof. Ing. Petra Plavčana, CSc., s návrhom na zmenu vyučovania dejepisu na národnostných školách v SR v tom zmysle, aby sa dejepis vyučoval v slovenčine a zo slovenských učebníc.

Aj dejiny sa dajú vyučovať zaujímavými formami, ktoré školákov priťahujú k učebným textom.

Pohnútkou na túto korešpondenciu je reálny stav, keď sa žiaci v národnostných školách učia z prekladov slovenských učebníc dejepisu, pričom sú indicie, že učitelia používajú aj iné učebné pomôcky a svoje interpretácie, ktoré vytvárajú neobjektívny obraz slovenských dejín. Ďalším dôvodom je, „že výučba ďalšieho predmetu (okrem slovenčiny) v štátnom jazyku povedie navyše aj k potrebnému zvýšeniu úrovne ovládania štátneho jazyka príslušníkmi národnostných menšín“.

V liste predsedu MS sa ďalej uvádza, že podľa overených poznatkov „na maďarských národnostných školách sa dejepis učí nielen z učebníc písaných po maďarsky, ale je tam prezentovaný prístup k dejinám a slovenskej minulosti z neslovenského hľadiska. To zásadne odporuje úsiliu Slovenskej republiky vychovať zo svojich občanov vlastencov, ale najmä potrebu prijať nestrannú objektívnu interpretáciu slovenských dejín aj u príslušníkov národnostných menšín“.

Okrem toho predseda MS navrhol rozšírenie „dotácie vyučovacích hodín dejepisu na druhom stupni základných škôl...“.

■ STRANÍČKA REAKCIA

Odpoveď predsedovi MS M. Tkáčovi prišla o niekoľko týždňov a bola podpísaná štátnym tajomníkom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Petrom Krajňákom, ktorého do tejto funkcie nominovala strana Most – Híd. V stanovisku odkazuje na príslušné všeobecné zákonné ustanovenia. „Budovanie uceleného historického vedomia je súčasťou Štátnych vzdelávacích programov, ktoré sú záväzné pre všetky školy... a tak ďalej, a tak podobne“ a približuje aj iné oficiálne formulácie k vyučovaniu štátneho a materinského jazyka. Ako odpoveď na pôvodný podnet z MS uvádza: „Informácie, ktoré uvádzate vo Vašom liste, že v školách s vyučovacím jazykom maďarským sa prezentuje prístup k dejinám slovenskej minulosti z neslovenského hľadiska, nevidujeme... Pre predmet dejepis sú v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín schválené a používané učebnice, ktoré sú prekladom zo slovenského originálu určeného pre príslušný stupeň vzdelávania a ročník.“ Na konci listu štátny tajomník Peter Krajňák

Lektorky v sninskom kaštieli dokážu deťom priblížiť regionálnu históriu názornými ukážkami.

dodáva, že „... v súčasnosti Metodicko-pedagogické centrum realizuje projekt..., ktorého cieľom je zvýšiť kvalitu edukačného procesu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, konkrétne v školách s vyučovacím jazykom maďarským, zameraný na komunikáciu.“

■ SLOVNÉ KĽUČKY

Práve posledná pasáž listu štátneho tajomníka P. Krajňáka vo svojej podstate dokazuje opodstatnenosť listu predsedu MS M. Tkáča, keďže nepriamo potvrdzuje nedostatočné vedomosti štátneho jazyka žiakov a študentov s vyučovacím jazykom maďarským, „... ktorého cieľom je zvýšiť...“ jeho kvalitu. Čo sa týka výučby dejepisu v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, tak nielen Matica slovenská, ale aj iné slovenské organizácie, ako aj pedagógovia, ktorí pôsobia na jazykovo zmiešaných územiach SR, majú informácie dávajúce viac za pravdu našej najstaršej

národnej kultúrnej ustanovizni než odpovedi z ministerstva školstva. Treba dodať, že odpoveď ministerstva sa akosi vyhýba podstate problému nášho návrhu, a to vyučovaniu dejepisu v školách s vyučovacím jazykom v jazykoch národnostných menšín v slovenčine, ako aj rozšíreniu dotácie vyučovacích hodín dejepisu na druhom stupni základných škôl.

Zástupca riaditeľa Slovenského historického ústavu MS a tajomník Historického ústavu MS PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD., k tomu dodáva, že obidva matičné vedecké subjekty plne podporujú návrhy, ktoré boli uvedené v liste Matice ministrom školstva SR a dokážu ich spoľahlivo zdôvodniť, keďže práve dejepis a jeho výučba sú najdôležitejšími atribútmi pre identifikáciu sa s našou krajinou, so štátom a vedie to k pestovaniu slovenského vlastenectva – ako občianskej cti. Aj preto by sa mal dejepis vyučovať po slovensky, ale zároveň by sa mala navýšiť týždňová dotácia hodín tohto predmetu na druhom stupni základných škôl.

BESEDNICA

Bolo by hriechom nezmieniť sa aj na stránkach našich novín o tohtoročnom vystúpení vojenského umelckého súboru Alexandrovci na Slovensku. Veď je to už legenda, ktorú pozná celý svet. Ich program spevov a tancov očaril publikum nielen v európskych krajinách, ale s nadšením ho prijali už aj Američania. Napriek tomu, že mnohým nebolo celkom po srsti vidieť a počúvať účinkujúcich vo vojenských uniformách iného štátu, ktorý im tamojšia propaganda vytrvalo predstavuje ako nepriateľa, museli však s obdivom uznať ich majstrovstvo. Dokonca aj pápež slzil, keď mu spevácky zbor súboru v plnej paráde v priestoroch Vatikánu zanôtil ich Svätú vojnu. A to bolo ešte za čias budovania komunizmu... To iba dnes na Ukrajinu, v Poľsku, Litve a Estónsku nedoprajú predstavitelia týchto krajín svojmu obyvateľstvu vychutnať si ich kumšt a umenie. Buďme radi, že u nás ešte neprevládli protiruské nálady až do tej miery, aby sme týmto

umelcom vo vojenských uniformách zakazovali vstup, hoci naše skúsenosti s touto dŕžavou neboli vždy najlepšie. Ak sa však sústreďíte na umenie Alexandrovcov na javisku, v tej chvíli vás určite nenapadne plesť do toho politiku.

Bol som svedkom ich strhujúcej produkcie 27. mája t. r. v priestoroch

Macejko... Počúť to v podaní takých osobností, akými sú Vadim Ananjev (majster Kalinka) alebo barytonista Boris Diak, je veľkým umeleckým zážitkom. Najsilnejšie emócie však vo veľkej koncertnej sále vyvolala spomienková skladba, počas ktorej sa na dvoch veľkých obrazovkách

nete som zachytil názory, že ak by nespievala tento súbor Helena Vondráčková, nebolo by ani obecnstva. No áno, pani Helena zožala potlesk, keď obecenstvu zaspievala svoj hit Lásko má ja stúňu a Dlouhou noc, ľudí zabavili aj Kandráčovci, no ešte silnejší aplauz,

sestrou, ktorá zachránila na bojiskách druhej svetovej vojny stovky ranných vojakov...

V rámci European Tour 2017 Alexandrovci uviedli desať koncertov v deviatich slovenských mestách. Zo Zvolena napríklad bolo treba presunúť koncert do Banskej Bystrice, pretože pre veľký záujem tam nemali dostatok kapacít. Aj to by mohla byť odpoveď tým, čo spochybňujú záujem Slovákov o podobný druh umenia. Za zmienku stojí však aj to, že v októbri 2015, keď boli Alexandrovci tiež na svojej koncertnej šnúre po Slovensku, navštívilo tridsaťsedem členov zboru dedinku Rišňovce, kde okrem iných piesní zaspievali jej obyvateľom aj nádherný šumiacky hymnus Na Kráľovej holi. Bez akejkoľvek prípravy so sólistom Opery SND Romanom Krškom. Vari netreba ani pripomínať, aký veľký úspech zožali v tejto slovenskej dedinke. Všetci zahynuli pri spomínanom leteckom nešťastí, zachránil sa iba jeden z nich, ktorý nenastúpil do lietadla, lebo sa mu práve narodil syn...

Body pre legendárnych Alexandrovcov

Rudolf SLEZÁK

bratislavskej Incheby v Bratislave, kde tisíce ľudí na poobedňajšom i večernom koncerte aplaudovali, ba burácali nadšením, keď im ruskí sólisti a hudobníci spustli Kalinku, Moldavanku, Svätú vojnu a mnohé iné precízne aranžované piesne. Ešte väčší potlesk však zožali, keď dokonale zaspievali známe slovenské ľudové piesne, ako povedzme Na Kráľovej holi alebo Macejko,

premietali fotografie členov súboru, ktorí tragicky zahynuli pri leteckom nešťastí v decembri minulého roku. Šesťdesiatštyri členov súboru zahynulo vo vlnách Čierneho mora. Človeku až zimomriavky behajú po tele, keď vidí tých krásnych mladých chlapcov a dievčatá a keď si uvedomuje, že už nikdy nebudú rozdávať a šíriť radosť a umenie okolo seba. V niektorých médiách i na inter-

podľa mňa, zožal náš rodák, deväťročný Vilko Švec, keď na záver koncertu spustil legendárnu Kaľušu. To ľudia stáli zo stoličiek a spievali spolu s ním. Veď je to pieseň, ktorú svojho času vysielali Rusi z tlapačov nemeckým vojakom do zákopov, keď sa práve nestrieľalo. Na revanš im zas Nemci pilili uši svojou Lili Marlen. Nie všetci vedia o tom, že Kaľuša bola skutočnou a krásnou zdravotnou

R-2017031

RODINA PRIATELIA

SOCHY • MEDAILY • KRESBY
GRAFIKA • OBRAZY

JÁN KULICH
KOLOMAN SOKOL
MÁRIA MEDVECKÁ

máj - október 2017

gjk galéria
jána
kulicha

Galéria Jána Kulicha, Zvolenská Slatina, Ul. T. Vansovej 2
Otvorené: štvrtok - nedeľa, 10.00 - 18.00 hod (máj - október)
Zatvorené: pondelok, utorok, streda
Viac informácií na: www.galerijanakulicha.sk
Kontakt: galerijanakulicha@gmail.com

Shakespeareovi nesmrteľní milenci ako moderný balet v SND Romeo a Júlia ako včera, ale aj dnes

Anna SLÁVIKOVÁ – Foto: SND, Martin MACHA a Peter BRENKUS

Shakespeareova dráma o zaľúbenej dvojici z Verony a ich nenaplnenej láske, nazvaná podľa jej hlavných protagonistov Romeo a Júlia, prešla vari všetkými divadelnými javiskami na svete. Námet bol spracovaný ako činoherné predstavenie, vo forme opery, ale aj ako baletné dielo. Na pôde Slovenského národného divadla v Bratislave sa po prvýkrát v baletnej úprave ocitol tento nesmrteľný príbeh v roku 1949, následne ešte šesťkrát s prestávkami. Teraz však dostal trochu iný šat.

Novú verziu predstavenia vytvorila choreografka Natália Horečná, ktorú priaznivci baletu výraznejšie zaregistrovali už pred rokom, keď uviedla na našej prvej scéne baletné predstavenie Slovenské tance – Životy svetiel. Klasické Shakespeareovo dielo zo 16. storočia posunula do súčasnosti, samozrejme v modernej úprave. Zvolila si iný pohybový slovník, moderné prvky, neopozované kreácie, pri ktorých divák žasne, akých akrobatických premetov a gymnastických pohybov vôbec je ľudské telo schopné. Predstaviť Júlie – tri alternantky: slovenské baleríny Klaudia Görödzös alebo Katarína Kaanová i moldavská tanečnica Ilinca Gribincea – pôsobia v dlhých priliehavých kostýmoch umeleckej návrhárky Christiane Achatzi ako ľahučké motýle vznášajúce sa v pevných a obratných rukách svojho partnera Romea. Stvárnajú ho: náš tanečník Peter Dedinský v alternácii s ruskými baletnými majstrami Igorom Leušinom či Jevgenijom Korsakovom.

■ SLÁVNA PREDLOHA

Pustiť sa do známeho diela, toľkokrát stvárneneho zo všetkých strán, prepracovaného do rôznych umeleckých žánrov, je prinajmenšom odvážne. Natália Horečná, ktorá v roku 2014 získala

Krvavé finále drámy, keď Júlia bedáka nad telom mŕtveho milého Romea a dobrovoľne si siahla na život...

cenu Taglione, udelenú nadáciou Vladimira Malachova pre najlepšiu mladú choreografku Európy, toto riziko podstúpila. Najskôr svoju predstavu realizovala vo Fínskom národnom baletе v Helsinkách, krátko nato dostala ponuku zo SND. A tak vlastne vzniklo koprodukčné predstavenie, na ktorom participuje viacero umelcov. Takou je aj známa tanečnica z mnohých zahraničných ansámblov, v súčasnosti choreografka Nikoleta Rafaelisová, ktorá bola pri našťudovaní

baletu vo Fínsku aj v Bratislave. Kostýmy účinkujúcich sa pre obidve scény vyrábali na Slovensku.

Tvorcovia pridali k pôvodnému titulu Romeo a Júlia aj podtitul Tak ako včera..., čím chceli na jednej strane zachovať hlavný motív Shakespeareovho diela v podobe tragickej nenaplnenej lásky zmarenéj nenávisťou dvoch znepriatelených rodín Montekovcov a Kapuletovcov, no vyšli v ústrety aj súčasnosti, v ktorej sa nenávisť prejavuje dennodennými

Hlavní predstavitelia baletu Alessandro Macario (Romeo) a Anbeta Toromani (Júlia).

konfliktmi až vojnami. Umenie tak odráža kultivovanosť ľudského prejavu na jednej strane a drsnosť reality na strane druhej.

■ NÁDHERNÁ HUDBA

Choreografka Horečná po predchádzajúcom úspechu so Slovenskými tancami mala možnosť spolupracovať s našim vo svete adaptovaným muzikantom i skladateľom Petrom Breinerom. Ten autorsky nezasahoval do geniálneho diela ruskej hudobnej klasiky Sergeja Prokofieva, iba preskupil jednotlivé časti nádhery hudby tak, aby deťo korešpondovalo s koncepciou choreografky. Výsledkom je moderná verzia klasického baletného predstavenia. Za dirigentským pulťom sa striedajú Peter Breiner s Petrom Valentovičom. Dominantou celej scény, najmä v prológu, ktorej autorkou návrhu je Christiane Achatzi, je objímajúca sa dvojica zaľúbencov akoby v snehobieli zámok, evokujúca symbol lásky a zároveň krehkosti tohto jedinečného citu – takého protichodného ku krutosti okolitého diania.

Skladateľ Sergej Prokofiev to tiež nemal jednoduché. Hudbu k baletu začal komponovať v roku 1935 na objednávku slávneho Kirovovho divadla vo vtedajšom Leningrade. Pôvodnú verziu mu však vedenie divadla zo strachu pred komunistickou mocou odmietlo. Balet mal teda premiéru až po troch rokoch, no nie v Rusku, ale v Česko-Slovensku v Brne.

■ TANEČNÁ BRAVÚRA

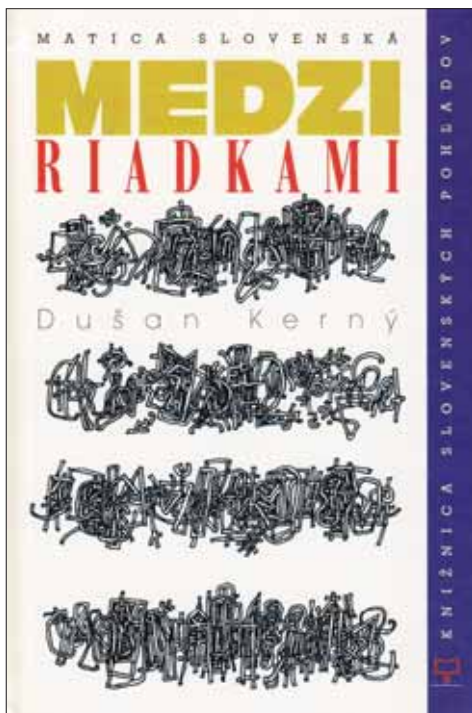
Horečnej baletné autorstvo vsúva k hlavným predstaviteľom, ku ktorým patrí aj Romeov priateľ Merkúcio v interpretácii Juraja Žilincára či Glenna Lam-brechta, ďalšiu postavu Tybalta, stvárnúje ho Mergim Veselaj alebo Jonatan Lujan, Benvolia, v podaní Dansarana Vandanova či Damiána Šimka, ale aj rodičmi určeného ženicha Parisa v predvedení Martina Radošínskeho alebo Francisca Garcíu. Otca Kapuleta tancuje Aliaksei Kavaleuski, matku Kapuletovú Viktória Árvová alebo Chelsea Andrejic. Ako hosť v SND sa predstavuje Robert Kováč v úlohe otca Monteka i Sarah Millnerová v alternácii s Adrianou Odlerovou v úlohe matky Montekovej. Možno povedať, že v tomto predstavení sa stretávajú umelci zo všetkých končín sveta. Nezanedbateľná je aj postava pátra Lorenza, ktorú stvárnúje Andrej Szabo v alternácii s Adrianom Ducinom. Motýle na jeho kostýme by mali symbolizovať nielen farebnosť celej inscenácie, ale aj slobodu, po ktorej mladí zaľúbenci, ale aj ľudia vôbec túžia. Na scéne sa objaví aj niekoľko nadpozemských bytostí – anjelov, ktorí nás majú ochraňovať.

Svetoznámy príbeh z renesančnej Verony a Mantovy s miernymi obsahovými posunmi ponúkla dramaturgia baletu prvej scény ako jeden z posledných pred koncom divadelnej sezóny. Verme, že sa udrží v repertoári aspoň tak dlho ako tie predchádzajúce.

Autor so širokým rozhľadom a záberom

Dušan KERNÝ: Medzi riadkami, Matica slovenská, Martin 2017

KNIHA TÝŽDŇA

Publicistika je pre mnohých čitateľov zafixovaná ako tvorba ohraničená časom. Noviny či časopis vyjdú, čitateľ si prečíta článok, a aj keď si archívuje jednotlivé výťažky, len tí skutočne dôslední čitatelia sa k článku vrátia zo súkromných či z profesionálnych dôvodov aj po čase. Je preto dobrým zvykom vydávať knihy, v ktorých sú na jednom mieste sústredené tie najzaujímavejšie publicistické výkony toho-ktorého autora, a to je potom väčšinou inšpiratívne čítanie. Toto platí nepochybne aj o knihe Dušana Kerného Medzi riadkami.

Pri zrode tejto knihy stál časopis Slovenské pohľady, v ktorého edícii Knížnica SP titul vyšiel. Vyše tristo strán literárnej publicistiky je čítaním plným nových, objavných skutočností, a teda čítaním inšpirujúcim. Čitateľ sa doslova ponorí do literárneho sveta, najmä ruského, bieloruského či ukrajinského, ale nechýbajú ani exkurzy do iných svetových literatúr. Literatúra a umenie v danom období a ich presah do súčasnosti. Tak by mohlo znieť motto Kerného hlbokých sond nielen do dejín umenia. Čitateľ tam objaví nové súvislosti v živote a diele nášho slávneho rodáka MUDr. Dušana Makovického, osobného lekára L. N. Tolstého, zamyslí sa nad návštevou Ilju Erenburga v malých slovenských kúpeľoch, ale absolvuje aj dotyk nečakaných súvislostí s cestopisnými reportážami Dominika Tatarku z päťdesiatych rokov či dych berúci osud a dielo bieloruskej spisovateľky Svetlany Alexijevičovej, prvej „postsovietskej“ nositeľky Nobelovej ceny za literatúru. Žánrovo je táto kniha takisto pestrá. Od úvahy cez takmer beletrizované životopisné pásmo s cestopisnými prvkami až po rozhovor. Niektoré texty majú silný esejistický náboj a celok pritom pôsobí tak organicky a samozrejme, že každý milovník literatúry, ale aj človek, ktorému nie sú ľahostajné historické súvislosti, si tam nájde to svoje.

(mab)

MEDAILÓN

V prípade tejto herečky je ťažké nájsť vhodný titulok na medailón. Novinári ich už použili desiatky vrátane spojenia „ikona slovenského divadla“, takže aj ten vyššie napísaný sa azda voľakde už objavil. Reč je totiž o herečke, ktorá skutočne desaťročia žiarí na našej prvej scéne, ale aj vo filme, v televízii či v rozhlase. Je ňou Mária „Marína“ KRÁĽOVIČOVÁ.

Vytrvalá stálica hereckého neba

Narodila sa 7. júna v dedinke Čáry na Záhorí. Už ako osemnásťročná začínala svoju hereckú dráhu v Komornom divadle v Martine, kde za dva roky vytvorila štrnásť postáv a hneď v prvej sezóne získala na Divadelnej žatve v Prahe ocenenie Talent roka za postavu Aničky v Tajovského Ženskom zákone. V rokoch 1947 až 1950 študovala herectvo v Štátnom konzervatóriu v Bratislave, no už 1. januára 1948 sa stala členkou SND, kde pôsobí nepretržite šesťdesiatdeväť sezón. Skutočnou hviezdou sa stala v novembri 1948, keď ju Jozef Budský obsadil do zdramatizovanej Sládkovičovej Maríny. Moderný javiskový tvar tohto výnimočného predstavenia obrazov, svetla a veršov bol neskôr pasovaný za inscenáciu storočia. Inscenáciu neskôr zakázali a stiahli, hlavnej hviezde predstavenia však ostalo odvtedy druhé krstné meno Marína.

Mária Kráľovičová odohrala vyše štyristo divadelných, filmových a televíznych postáv a ešte dva razy toľko v rozhlase. Medzi nimi nechýbajú Shakespeareova Júlia, Ofélia, Hviezdoslavova Salome, Čechovova Sára a desiatky ďalších. Mária Kráľovičová je národnou umelkyňou, dvojnásobnou laureátkou štátnej ceny, nositeľkou Radu Ľudovíta Štúra I. triedy, Krištáľového krídla, má svoju tabuľku na chodníku slávy v Bratislave a od roku 2006 je richtárkou Spolku Záhorákov. V týchto dňoch oslávila Mária Kráľovičová významné jubileum. V mene redakcie SNN jej blahoželáme!

(mab)

HUMORESKA

Staré slovenské príslovie síce tvrdí, že nedoletí, ale ten štekot doletí ak nie priamo do neba, tak určite poriadne vysoko. Ďalšia ľudová múdrosť vraví, že udávať je neslušné, ale oznámiť sa to musí... Asi takto voľajako sa hovorilo v rokoch pred „Veľkou neholúciou“, a platí to zrejme dodnes. Napríklad niektorí naši novinári. Môžu o niekom nenápadne utrúsiť nejakú klebetu, a hoci to aj nebola pravda, nič sa im nestane. Teraz nevravím o bulvárnych remeselníkoch. Tam sa s tým počíta, že keď napíšu o nejakej celebritnej dievke, ako nenosí nohavičky, zopár chlapov sa zasníva, zopár žien si odpúje

a dotýčaj sa jej, a autorovi sa nič nestalo. Inšpirovalo ma to, keď mi začal liezť na nervy jeden kolega. Stále zalezený v kancelárii robil, sťahy bol na baterky Duracel. Navyše,

Mám na mysli niektorých novinárov z takzvaných mienkotvor-

doletel, a autorovi sa nič nestalo. Inšpirovalo ma to, keď mi začal liezť na nervy jeden kolega. Stále zalezený v kancelárii robil, sťahy bol na baterky Duracel. Navyše,

valo, že kolega slope. Donieslo sa to do uší riaditeľovi a ten zrušil jeho plánované povýšenie, vrátnik mu provokatívne dal fúkať, až napokon dal dotýčaj výpoveď.

dverí ozývali zvuky výživnej manželskej hádky, a už sa neškerila. Najnovšie mala nasadené obrovské čierne okuliare, takže došlo už aj na ručné argumenty. Čo čert nechcel, po odchode vyššie spomínaného kolegu prišla do úradu nová posla. Taký dvojmetrový corgoň, hrudník ako Tarzan, čierna hriva, čo budem hovoriť. Ešte aj upratovačke sa z neho orosil portviš. Pozýval som ho na košovku do archívu a on na to, že so skývraživým intrigánom a udavačom nikam nejde. Ja hneď, že ho zažalujem, a on pokojne zo seba vysotí, že najprv mi však zlomí sánku, aby ten súd stál za to. Takto sa teda skončila moja kariéra oznamovateľa. Novinári môžu a ja nie?

Marek DANKO

Psí hlas dnes už aj do neba doletí, alebo aspoň vysoko

ných tlačovín. Spáchajú článok, pustia v prenesenom slova zmysle do sveta správ, že dotýčaj sa smrdia nohy, a on márne bude vysvetľovať, že sa sprchuje trikrát denne a mení si ponožky každý deň dvakrát. Aj tak budú naši v jeho spoločnosti podvedome poťahovať nosom ako kopov na poľovačke. Psí hlas teda ak aj nie do neba, tak do uší verejnosti

keď sme s kolegami zaliezli do archívu na košovku, nikdy sa nepridal. Tak som raz po dvojhodinovej desaťminútovke utrúsil smerom k Pištovi, o ktorom je známe, že vytára aj to, čo nevie, že dotýčaj kolega bol akýsi bledý a trikrát si na porade nalial minerálku, takže to včera asi ako vždy prehnal U troch súdkov. Netrvalo to ani tri dni a už sa po celom úrade rozprá-

Naposledy som ho videl popíjať v staničnom bufete s bezdomovcami. Alebo mladá suseda, čo sa vždy usmievala ako v reklame na žuvačky, všetkých zdravila, ale na kávu so mnou ísť nechcela, lebo sa vraj ponáhľala na jogu. Stačilo pri schránkach nenápadne utrúsiť pred správkynou, že som počul, ako dotýčaj pasie po chlapoch, a bolo! Do týždňa sa spoza ich

Deväťdesiatpäť rokov od vzniku Ústredia slovenských ochotníckych divadiel

Divadlo ako národný impulz

Alexander GOCZ – Foto: Slovenské komorné divadlo Martin

Keď sa v Hornom Uhorsku dalo do pohybu slovenské národné sebauvedomenie, jednu z veľmi dôležitých úloh zohrali divadelní ochotníci. Spisovatelia a básnici začali písať prvé divadelné hry a nadšenci z miest, mestečiek a dedín sa ich chopili. Boli to väčšinou celkom logicky najmä veseloherné predstavenia, ale základ slovenského divadelníctva bol položený. Dejiny slovenského ochotníckeho divadla prirodzene bezprostredne súvisia s dejinami slovenskej spoločensko-politickej scény. Ochotníci nehrali len z vlastnej potreby, aby sa kultúrne realizovali, ale tiež preto, aby demonštrovali životaschopnosť slovenskej kultúry.

Divadelní ochotníci sa do Martina pravidelne vracajú a stále účinkujú na doskách Slovenského komorného divadla.

Ich zámer bol v prvom rade národnobuditeľský, pričom vyzdvihovali pestovanie materinského jazyka. Po tom, ako sa v Martine začali koncentrovať viaceré významné inštitúcie (Matica slovenská, Kníhtlačiarsky spolok, vydávanie Národných novín a pod.), nebolo prekvapením, že martinskí vzdelanci a ochotníci začali uvažovať nad vytvorením divadelného spolku. Konečným výsledkom bol vznik Ústredia slovenských ochotníckych divadiel na čele s divadelným organizátorom Jozefom Gašparikom a maliarom Pavlom Socháňom

a básnikom Štefanom Krčmárom. V Turčianskom Svätom Martine bola spevákka i divadelná ochotnícka tradícia veľmi živá.

Jozef Gašparík píše: „Slovenskí národní mužovia, ktorí od desaťročí kriesili národný slovenský život, hrávali divadlá, cvičili sa v speve, ktorým usilovali sa ozdobiť každú národnú slávnosť. ...

■ ZÁKONOM UZNANÍ

Začiatkom roku 1871 konečne zatúžili stať sa na základe stanov zriadeným a zákonne uznaným spolkom.“ Tak vznikol Slovenský spevokol, ktorého členovia podali minis-

terstvu vnútra rakúsko-uhorskej monarchie žiadosť, aby sa mohol zrodiť spolok nazvaný Slovenský spevokol v Turčianskom Svätom Martine. Stanovy spevokolu napokon 9. februára 1872 ministerstvo schválilo. Medzi základné ciele, ktoré si Slovenský spevokol stanovil, patrili najmä spevacké cvičenia, organizovanie vystúpení, zábav a verejných besied. Aj napriek tomu, že v stanovách sa divadelná činnosť nikdy nespomenula, bola jeho súčasťou už od prvých začiatkov pôsobenia. Slovenský spevokol tak s podporou Matice slovenskej, ktorá nad ním neustále

držala svoju ochrannú ruku, mohol začať svoje oficiálne pôsobenie. Po skončení vojny a vzniku prvej Česko-Slovenskej republiky sa smerovanie ochotníckeho divadla zmenilo a začali vznikať nové kultúrne a divadelné spolky. Národné noviny dokonca uverejnili: „Perspektíva do budúcnosti ukazuje sa veľkolepou a dúfame, že naše martinské divadlo vyvinie sa raz v Národné divadlo, aby bolo v tomto ohľade tepnou slovenského národa.“ O to väčšie sklamanie Martinčania pocítili, keď rozhodnutie, kde bude Slovenské národné divadlo postavené, padlo na Bratislavu. Keďže slovenské ochotníctvo sa po vojnových udalostiach opäť stavalo na nohy, bolo potrebné zriadiť organizáciu, ktorá by združovala ochotnícke súbory a pomáhala im v činnosti. Znovuotvorená Matica slovenská onedlho iniciovala následný vznik prvej slovenskej divadelnej organizácie, tzv. Ústredia slovenských ochotníckych divadiel (ÚSOD), ktorá svoju činnosť začala 25. júna 1922. Predsedom sa stal Jozef Gašparík a miestom pôsobenia mesto Martin.

■ VZDELÁVANIE DIVADELNÍKOV

Súčasťou činnosti Ústredia slovenského ochotníckeho divadelníctva boli aj kurzy určené pre režisérov i tzv. divadelné závody, ktoré sa konali s občasnými výnimkami každý druhý rok. Prvé celoslovenské divadelné preteky sa uskutočnili 9. – 11. novembra 1923 a zúčastnilo sa na nich päť ochotníckych krúžkov. Nemalým problémom bol fakt, že ÚSOD nedisponovalo veľkými finančnými prostriedkami, ktoré by jeho podujatia mohli pozdvihnúť na vyššiu úroveň. Pre ilustráciu: časopis Slovenský ochotník uvádza návrh rozpočtu ÚSOD na rok 1927, ktorý vyčlenil na samotné divadelné súťaže desaťtisíc Kčs. Aj napriek neľahkým podmienkam sa však každým ročníkom zvyšovala úroveň i počet súťažiacich. Divadelné „závody“ boli nepochybne predurčené slovenskej kultúry, ale aj výhľad pre jej rozrast.

školou pre slovenských divadelníkov organizátorov, ktorí sa prostredníctvom nich každoročne posúvali k svojim cieľom čoraz bližšie. Nemalú úlohu od samého začiatku existencie Ústredia hrali pravidelné kurzy pre ochotníckych režisérov a hercov, vydávanie metodických príručiek a v neposlednom rade aj časopisov. ÚSOD sa na svojom III. riadnom valnom zhromaždení pod vedením Jozefa Gašparíka 29. marca 1925 rozhodlo „vydávať“ malý divadelný časopis Slovenský ochotník, vzorne populárny. Časopis tento určený bude pre vzdelanie najširších kruhov nášho ochotníctva“.

■ SCÉNICKÁ ŽATVA

Po takmer sto rokoch môžeme konštatovať, že fenomén ochotníckeho divadla na Slovensku pretrval a jeho pravidelným vyvrcholením je prehliadka Scénická žatva, ktorá je vrcholným festivalom amatérskych divadiel vo všetkých oblastiach umeleckého prednesu. Od roku 2004 sa koná vždy posledný augustový týždeň a jeho domovskou scénou je Slovenské komorné divadlo v Martine. V rámci európskej siete festivalov amatérskych divadiel AITA/IATA má festival veľký kredit a je zaradovaný medzi štyri najkvalitnejšie festivaly amatérskych divadiel v Európe, čo sa týka organizácie podujatia, ale najmä kvality prezentovaných inscenácií. Toto uznanie je dedičstvom niekoľkých generácií odborných pracovníkov a metodikov amatérskych divadiel, ktorí začali a udržiavali tradíciu postupových (viacstupňových) súťaží neprofesionálneho divadla, a to od regionálnych kôl cez krajské až po celoslovenské úrovne v oblastiach divadla dospelých, divadla mladých, divadla dospelých hrajúcich pre deti, detské dramatické tvorivosti, divadla poézie a aj v oblasti umeleckého prednesu. Takže príbeh slovenského ochotníckeho divadla, ktorý začali písať nadšenci z Ústredia slovenských ochotníckych divadiel v Martine, úspešne pokračuje.

Trenčianske Teplice sú fyzickým a duchovným prínosom pre Slovensko

Kúpeľné dúšky aj pre zatúlané ovečky

Štefan ZLATOŠ – Foto: Štefan KAČENA

Liečivú silu minerálnych prameňov v neskorších kúpeľoch Trenčianske Teplice podľa povesti objavil kedysi dávno chromý pastier pri hľadaní zatúlanej ovečky. Našiel malé jazierko s horúcou vodou, z ktorého sa šíril sírový zápach, a po niekoľkých kúpeľoch v ňom sa uzdravil. V roku 1932 objavila kúpele mladá slovenská inteligencia a podujala sa tu „liečiť“ niektoré neduhy, ktoré sprevádzali spolužitie Čechov a Slovákov v spoločnom štáte. S veľkou nevôľou centralistickej Prahy.

Ivan Dérer, jeden zo signatárov Martinskej deklarácie z 30. októbra 1918, slovenský advokát, politik a novinár, ktorý patril k popredným prívržencom idey jednotného československého národa, až v Prahe vysvetľoval, že „to sa iba mladí doktori zemianskou rakovinou postihnúť zahulákali...“

„Na Stretnutí mladej slovenskej generácie v roku 1932 v Trenčianskych Tepliciach prejavili mladí intelektuáli dostatok statočnosti kriticky sa pozrieť nielen na seba a na Slovensko. Preukázali osobnostný prístup, lebo mali odvahu vytýčiť si aj ciele: kam, ktorým smerom vykročiť.“ Tak píše o tejto udalosti Drahošlav Machala. O čo vlastne na tomto pozoruhodnom stretnutí išlo?

■ PROTI CENTRALIZMU

Slovenská mladá inteligencia sa v Trenčianskych Tepliciach postavila proti koncepcii jednotného československého národa, proti pražskému centralizmu a za autonómiu Slovenska. Neznamená to, že vznikol odpor proti prvému prezidentovi republiky. Samotný prezident Tomáš Garrigue Masaryk často pripomínal priateľstvo s Vajanským a Škultéty, ktoré vyúsťilo nakoniec do konfliktu, dostatočne známe sú aj pobyty Masarykovcov v Bystrici pri Martine aj na zámku

v Topoľčiankach. V povedomí je aj inšpiratívne pôsobenie profesora pražskej univerzity na slovenských študentov – Štefánika, Šrobára a ďalších a jeho vplyv na skupinu okolo časopisu Hlas. V nánose uplynulých desaťročí sa tiež už zabudlo na to, že prezident T. G. Masaryk bol nielen spoločným vzťahom vznesenej Matice slovenskej v roku 1919, ale aj jej protektorom a štedrým podporovateľom. Slováci sa však ako národ potrebovali vymedziť, vymaniť sa z toho uhorského poníženia. Aj politik (minister zahraničia a vnútra) Ferdinand Dúrčanský v roku 1943 napísal: „Teda pokiaľ uhorský režim podväzoval slovenský život v každom smere, Československo uvoľnilo jednu jeho stránku, pokiaľ ide o postavenie jednotlivca. Preto Československo znamená pre slovenský život veľký prínos v porovnaní s časom, ktorý Slováci boli nútení žiť v Uhorsku.“ A tak stretnutie mladých nebolo iba pitkou spojenou s krikom, ako to chceli počuť v Prahe. Dalo morálny základ inštitucionalizovaniu slovenského národa.

Na tom istom mieste sa v roku 1936 uskutočnil v Trenčianskych Tepliciach Kongres slovenských spisovateľov. Známy je výrok slovenského spisovateľa, literárneho vedca, politika a prekladateľa Michala Chorbátha: „Je

načase, aby sme sa otvorene priznali k svojim nedostatkom a snažili sa ich čo najskôr zbaviť. Ináč nové časy nájdu Slovensko také ako pri stvorení sveta, keď si Slovák obúval krpce, kým Boh rozdeľoval ostatným svety.“

Podujatie sa neskôr charakterizovalo ako „spoločný prejav slovenských spisovateľov v úsilí o slovenskosť, slobodu a spravodlivosť“.

■ OTVÁRANIE OKIEN

Lavicový intelektuál, spoluzakladateľ DAV-u, básnik, redaktor, novinár a publicista Laco Novomeský zaujal prítomných na stretnutí referátom Dnešný stav a vývoj slovenskej kultúry. Dotýkal sa najpálčivejších problémov – vývinu slovenskej literatúry, vzťahu k spoločenským zápasom, vzťahu k inonárodným literatúram. Postavil sa v ňom proti nacionálnej uzavretosti, horli za tvorivé obohacovanie sa podnetmi východnej sovietskej literatúry i pokrokovej západnej literatúry. Odporúčal, aby Slovensko „otvorilo okná do Európy“ a postavilo sa proti reakčným silám doma i vo svete. Okrem iného povedal: „Kultúrna história našej krajiny je skutočnou históriou kríženia sa vplyvov Východu a Západu z čias, keď takéto geografické rozlíšenie kultúrnych podstát malo svoje oprávnenie. Keď máme na zreteli – uprostred

Kúpele Trenčianske Teplice nevynikajú iba progresívnou balneoterapeutickou infraštruktúrou, ale aj povzbudzujúcou vlasteneckou a národno-emancipačnou tradíciou.

veľkolepého procesu stierania hraníc medzi Západom a Východom – tie znaky, ktoré ešte dovoľujú takto deliť kultúrne zóny, vytýčili by sme kultúrnemu životu slovenskému, aby pre svoju úroveň, pre svoju budúcnosť uchoval túto tradíciu svojho zemepisného miesta. Môže nájsť čestný zástoj v onom spĺvaní Východu a Západu a sám sa môže stať obrazom rodiacej sa syntézy nových myšlienok, vyjadrujúcich podstatné túhy človečenstva takzvaného Východu a kultivovanosti takzvaného Západu. To je ideálne predurčenie slovenskej kultúry, ale aj výhľad pre jej rozrast.“

■ O SPISOVNEJ SLOVENČINE

Slovenský literárny historik a kritik, neskôr profesor dejín slovenskej literatúry Milan Pišút na Kongrese slovenských spisovateľov v Trenčianskych Tepliciach v roku 1936 v príspevku Slovensčina ako umelecký prostriedok výrazový vysoko zhodnotil zavedenie spisovnej slovenčiny a zdôraznil, že „vyššia vzdelanostná úroveň dáva ušľachtilejší charakter jazyka i jeho umeleckým prostriedkom jazykovým“.

Zakladateľ slovenskej sociológie Anton Štefánek v referáte Mravnosť

a literatúra upozornil na spätosť literatúry, jej tvorcov so spoločnosťou a s jej výchovou. Povedal: „Veľkí umelci, spisovatelia bývajú prorokmi budúcnosti, spravidla narážajú na odpor, stávajú sa tak revolucionármi a odporcami platných, ale v mnohom už nedostatočných alebo skazených mravov. Do svojich myšlienok a ideálov sa vhlbia až do sebažertvy. Ich náboženské, politické, filozofické a umelecké zásady a heslá prestávajú byť vecou čisto súkromnou. Tak sa stáva básnik niekedy i politickým vodcom svojho národa, náboženským reformátorom a filozofom. Čím dokonalejším a mravne hodnotným sa tak stáva národné umenie, tým mocnejšie pôsobí na široké vrstvy národa a jeho vodcov, tým mocnejšie sú vplyvy duchovných tvorcov na preporod mravnej sústavy národa...“

Nie náhodou sa do Trenčianskych Teplic chodia ľudia liečiť. Zdá sa však po dlhých rokoch, že niekedy by sa tam mal vrátiť aj celý národ, jeho inteligencia, najmä mladá, ale aj jeho mnohí spisovatelia..., aby pookriali z poznania histórie, z dúškov odkazu tých, čo tu otvárali Slovensku okná. Vari aj na to, aby sa im otvorili oči!

Medzinárodný vedecký seminár o najvýznamnejšej krajskej organizácii

Slovenská liga v Amerike stodesaťročná

Pavol PARENÍČKA – Foto: archív Matice slovenskej

Počas nedávnej Slovesnej jari sa v Martine uskutočnilo množstvo zaujímavých, podnetných a hodnotných literárnych, umeleckých, vedeckých a výstavných podujatí, ktoré pripravila Matica slovenská (MS). Osobitné a popredné miesto v rámci nich zaujal medzinárodný vedecký seminár venovaný 110. výročiu založenia najvýznamnejšej krajskej organizácie v našich národných dejinách – Slovenskej ligy v Amerike. Konal sa 7. júna 2017 v Dome J. C. Hronského, kde sídli Krajské múzeum MS, ktoré túto akciu organizačne i spoločensky pripravilo.

Seminár otvorili predseda MS M. Tkáč a riaditeľka Krajského múzea MS Z. Pavelcová. Počas slávnostných prihovorov na seminári, okrem referentov a účastníkov, privítali generálnu tajomníčku Slovenskej ligy v Amerike N. Holú a jej podpredsedu M. Haľka. Obaja vzácní hostia na úvod priblížili minulosť i súčasné aktivity, ako aj svoj osobný vklad do rozvoja Slovenskej ligy v Amerike, ktoré sa historicky i v súčasnosti orientujú najmä na kultúrno-politickú, ale tiež vedeckú a vydavateľskú činnosť, napríklad dnes populárne organizovanie festivalov slovenského kultúrneho dedičstva v USA vo viacerých amerických veľkomestách. Pracovné rokovanie seminára, ktorý zasvätené viedli a komentovali I. Mrva, riaditeľ Slovenského historického ústavu MS, a P. Parenička, pracovník Slovenského literárneho ústavu MS, otvoril príspevok prof. M. Dobrotkovej z Trnavskej univerzity, v ktorom sa detailne zamerala na osvetlenie prehistórie vzniku, osudy prvých predstaviteľov a samotný akt založenia Slovenskej ligy v Amerike 26. mája 1907 v Clevelande. Profesor R. Letz

Takto od konca 19. storočia víťala Socha slobody na americkom kontinente aj desaťtisíce vystaňovalcov z najchudobnejších oblastí Horného Uhorska – Slovákov a Rusínov.

z Univerzity Komenského hovoril o účinkovaní Slovenskej ligy v Amerike v prelomových rokoch 1948 – 1950 v kontexte boja proti nástupu komunistického režimu v Česko-Slovensku. Problematikou angažovanosti Slovenskej ligy v Amerike pri obrane národných záujmov a práv Slovákov na Orave a Spiši

po nespravodlivých a byrokratických začleneníach ich území k poľskému štátu sa zaoberala M. Majeriková-Molitoris zo Spolku Slovákov v Poľsku. Na vojenské aspekty prvého česko-slovenského zahraničného odboja počas prvej svetovej vojny, ktoré boli spojené s postavou M. R. Štefánika a s aktívnou bojovou

Výsledkom angažovanosti Slovenskej ligy bola aj Pittsburská dohoda.

činnosťou tisícov slovenských legiónárov v rámci česko-slovenských légii, aj zásluhou spolupráce so Slovenskou ligou v Amerike a dobrovoľníkov z radov amerických Slovákov, sa zamerail F. Vrábel z Ústavu politických vied SAV.

Základné referáty vyvolali plodnú a podnetnú diskusiu, v rámci ktorej sa nastoľovali otázky a možné dokumentačné i vedecké riešenia týkajúce sa napríklad zachrany archívu a knižnice Slovenskej ligy v Amerike, revitalizácie slovenského historického povedomia poukázaním na dejiny amerických Slovákov a ich nezastupiteľný zástoj v slovenských národných dejinách, potreby spracovania a vydania viacerých historických monografií.

V prihovoroch na slávnosti hostia i domáci vyzdvihli vzájomnú spoluprácu a ocenili prístup k inštalácii tohto unikátneho, osemfarebného tlačového stroja formátu A0, ktorým sa Neografia zaradila technicky medzi popredné tlačiarne Európy. Počas praktickej ukážky vo výrobných priestoroch tlačiarne na Sučianskej ulici si pozreli stroj pri operácii, ktorá je jednou z jeho rozhodujúcich predností – pri automatickej simultánnej výmene ôsmich tlačových platní, čo oproti starším strojom významne skracuje čas prípravy tlače a zvyšuje efektivitu výkonu.

Tlačový stroj KBA Rapida pracuje v plnej štvorzmennej prevádzke od 1. apríla a odvtedy vytlačil 7,2 milióna tlačového hárka vo formáte B0, čo je 1,4 krát 1 meter. Ako zdôraznil výrobný riaditeľ Neografie Miloš Lukáč, doterajšia prevádzka zariadenia plne potvrdzuje opodstatnenosť tejto investície, a to tak v kvalite, ako aj v rýchlosti a spoľahlivosti prevádzky.

Druhý dych martinskej Neografie

Michal BESKYD – Foto: Neografia

Začiatkom júna uviedli v Neografii do prevádzky nový hárkový tlačový stroj KBA Rapida 145, ktorý je najväčšou technologickou investíciou tejto martinskej tlačiarne v uplynulom desaťročí a odborníci to považujú za ďalší míľnik v jej rozvoji. Na slávnostnom akte sa zúčastnili aj manažéri európskej divízie globálneho dvestoročného dodávateľa polygrafických zariadení Koenig&Bauer Group (KBA) a prítomný bol tiež viceprimátor Martina Imrich Žigo.

Moderné výrobné zariadenia martinskej Neografie produkujú desiatky druhov rôznych tlači – od merkantilu až po veľkoformátové hárky.

MATIČNÉ DEPEŠE

Archivári v Turci

Matica slovenská sa prostredníctvom svojho pracoviska – Archívu MS, spolupodielala 23. – 25. mája na organizovaní tohoročných v poradí už XXI. archívnych dní v SR – vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa konala v Martine. Výzvu hlavného organizátora Spoločnosti slovenských archivárov na spoluprácu pri organizovaní konferencie prijali tri turčianske archívy. Okrem maticného archívu to boli Literárny archív Slovenskej národnej knižnice a Štátny archív v Žiline so sídlom v Bytči, pracovisko Archív Martin.

(pm)

Kultúrne potulky

V rámci podujatia Kultúrne potulky sa v Dome MS v Nitre uskutočnila nedávno vydarená beseda s herečkou Zuzanou Kronerovou, ktorú pripravili študenti Katedry kulturológie Filozofickej fakulty UKF v Nitre. Nitrianske Kultúrne potulky majú už sa sebou sedem úspešných ročníkov.

(li)

Cesta Amerikou

Cesta slovenskou Amerikou je názov výstavy, ktorú 6. júna otvorili v Martine v rámci 51. ročníka Slovesnej jari, organizovanou každoročne Maticou slovenskou. Výstava podáva pútavo slovom i obrazom informácie a fakty o ceste delegácie Matice slovenskej do USA a Kanady v roku 1936. V najbližších vydaniach SNN vám výstavu predstavíme širšie slovom i obrazom aj v súvislosti so 110. výročím vzniku Slovenskej ligy v Amerike.

(gh)

Janíkovské pod'akovanie

Dvadsaťte výročie MO MS Janíkovce bolo príležitosťou aj na to, aby sa jeho terajší predstavitelia poďakovali a vzdali úctu tým, čo stáli pri jeho základoch a pričínili sa o jeho napredovanie i rast členskej základne. K takým patrili od roku 1997 prvý predseda J. Földeši, ktorý bol už predtým organizovaný v MO MS v Nitre a je držiteľom jeho dvoch pamätných plakiet. J. Földeši by sa toho roku dožil deväťdesiatich štyroch rokov.

(se)

Ôsmy ročník výstupu na Omšenskú babu

Spomienku a hold J. M. Hurbanovi vzdali v minulých dňoch aj organizátori členovia MO MS v Trenčianskych Tepliciach, Omšenie a Trenčianskej Teplej na 8. ročníku už tradičného výstupu na Omšenskú babu. Tohtoročný výstup bol venovaný dvojstému výročiu narodenia nášho veľikána a plne harmonizoval s jeho výrokom: „Milujte krásu, vzlet, vysoké mysle, slobodu ducha, činy neodvislé.“ Vydarенú akciu za účasti širokej verejnosti spestrilo vystúpenie známych trombitášov Štefánikovcov z Nimnice aj hudba a spev starostu obce Omšenie Mgr. Alojza Marčeja, ktorý sa veľkou mierou zaslúžil o zdarný priebeh podujatia.

(es)

25 ROKOV

ZVRCHOVANÉ SLOVENSKO UPROSTRED EURÓPY

15. júla 2017 – Stred Európy – Kremnické Bane

Program:

17.00 – amfiteáter v geografickom strede Európy

Dychová hudba Minciari, Kremnica

Spevácka skupina Prameň, Žarnovica

Spevácka skupina Krnohári, Brezno

Folklorná skupina Hrušov

Folklorný súbor Vepor, Klenovec

Country skupina Krpci, Prievidza

20.00 – zapálenie vatry (hrajú a spievajú všetci účinkujúci)

Organizuje Matica slovenská v spolupráci s obcou Kremnické Bane a mestom Kremnica

Marián TKÁČ
predseda
Matice slovenskej

Fašizmus?

Sme zaplavení falošnými nálepkami. Fašistami či zatiaľ len „ľuďmi so sklonom k fašizmu“ sú tí, ktorí majú vzťah k tradíciám. Sme 21. januára 2017: „Prvým znakom fašizmu by mohlo byť jeho lipnutie na tradícii (...) v našich podmienkach ich (rozumej tradicionalistických mysliteľov) predstavovali a dodnes predstavujú povedzme štúrovcí a takisto konzervatívni historici so svojimi predstavami o existencii akéhosi jedinečného, ba niekedy až vyvoleného národa „starých Slovákov“.“

Čoskoro na to sa na titulke istého týždenníka objaví portrét Ľudovíta Štúra vyčakaný „fašistickými“ symbolmi, ktoré medzitým ministerka spravodlivosti označila ako zákonom nepovolené.

Pri hľadaní pravdy zalistoval som si v dostupnej literatúre, aby som zistil, čo je teda fašizmus. Všemúdra slovenská wikipédia odpovedá takto: „Fašizmus (po taliansky fascismo) je forma radikálneho autoritatívneho nacionalizmu vyznačujúca sa obsesívnymi predstavami o rozklade spoločnosti, dekadencii a o národnom potupení, snažiac sa o dosiahnutie národného znovuzrodenia. Fašistická politická teória a prax sa po prvýkrát presadila v medzivojnovom Taliansku vedenom Benitom Mussolinim, neskôr sa výrazne rozvinula v Nemecku.“ (Text českej wikipédie ako keby vypadol z oka slovenskej definície, alebo to je naopak?) Slovník cudzích slov z roku 1993: „Imperialistické hnutie spojené s nacionalizmom a rasizmom.“ Školský slovník spisovnej slovenčiny z roku 2009: „Centralistické a autoritárske politické hnutie s extrémnymi nacionalistickými cieľmi, presadzovanými prostriedkami násilia, prísnu cenzúru a likvidáciou opozičných síl.“

Keďže sme však Európanmi s ambíciami byť v „jadre Európy“, prečítajme si definíciu fašizmu v Oxfordskom slovníku z roku 1995: „Fascism an extreme right-wing political system or attitude, which favours strong central authority and does not allow freedom of speech“. Teda fašizmus je extrémne pravicový politický systém alebo postoj, ktorý podporuje silnú centrálnu moc a neumožňuje (nepovoľuje) slobodu prejavu.“ Nič viac, nič menej. Ak sa podozri na britských ostrovoch dodnes neodchýlili od tejto definície, nech si sám čitateľ láskavo odpovie na otázku, čo je vlastne fašizmus a kto fašistom je.

Ľudovít Štúr, a ani my, ktorí pestujeme slovenské tradície, to zrejme nebudeme.

V Liptovskom Mikuláši si pripomenuli významnú dejinnú udalosť Žiadosti slovenského národa z mája 1848

Text a foto: Peter VRLÍK

Mesto Liptovský Mikuláš sa natrvalo zapísalo do našich národných dejín. Pôsobili tu významní slovenskí národovci. Sídli tu slovenské národné a kultúrne spolky. Liptovský Mikuláš sa stal známym aj tým, že tu bol pred 169 rokmi vyhlásený prvý národný program Slovákov – Žiadosti slovenského národa. Túto udalosť pripomína pamätník odhalený v roku 1928 v mestskej časti Liptovská Ondrašová.

Táto udalosť sa veľmi nepamätala. Obrat nastal po roku 1989, keď sa k národnej histórii prihlásili vedno s mestom aj mikulášski matičiari. Zo začiatku to bolo skromné stretnutie, pár členov výboru MO MS a zanezaných matičiarov. Neskôr sa pripojila aj stredoškolská mládež a vojaci z neďalekej železničnej brigády tu dokonca mali vojenské prísahy. V ostatných rokoch sa pri pomníku na túto významnú udalosť stretáva čoraz viac priaznivcov nielen Matice slovenskej, ale aj ďalší vlastenci.

Čo sa to vlastne vtedy stalo? Veď mnohým Slovákom dátum 10. máj 1848 nič nehovorí. Na mikulášskej fare Michala Miloslava Hodžu sa vtedy uskutočnila porada slovenských národovcov. Skončili sa štrnásť bodov, v ktorých žiadali slobodu pre svoj národ, jeho zastúpenie na sneme, svoj vlastný snem, používanie rodného jazyka, vlastné školy, slobodu tlače, zhromažďovania, volebné právo, zrušenie poddanských povinností a oslobodenie slovenských národovcov, básnika Janka Kráľa a Janka Rotaridesa, ako Žiadosti slovenského národa.

Trinásteho mája 2017 si túto udalosť prišlo k pamätníku pripomenúť okolo sto ľudí. Organizátormi podujatia bolo mesto Liptovský Mikuláš, Dom MS, MO MS v meste a okresná

Memorandový pamätník v Liptovskom Mikuláši.

organizácia SNS. Stretnutie milovníkov národa slovenského sa začalo zaspievaním hymny SR v podaní spevokolu Senior pri Klube seniorov II. Podujatie moderoval predseda KR MS

v žilinskom samosprávnom kraji Milan Stromko. Na úvod zarecitoval báseň J. M. Hurbana Bije zvon slobody. Potom privítal vzácnych hostí. Na podujatí sa zúčastnili poslanci NR SR za SNS Štefan Zelník, Dušan Tittel, Peter Pamula a Stanislav Kmeč. Prítomní boli aj štátny tajomník Ministerstva vnútra SR Rudolf Urbanovič, primátor mesta Ján Blcháč a Ján Bonko, viceprimátor mesta. Medzi hosťami boli aj prednosta okresného úradu Lenka Mitrengová a riaditeľ Domu MS Marek Nemec.

Poslanec Š. Zelník v príhovore pripomenul tento dôležitý medzník nášho národa, ale i to, že jednotná Európa je tvorená z rôznych národov a ich identita musí byť zachovaná. Primátor J. Blcháč zdôraznil, že mesto je hrdé na všetkých, ktorí sa v ňom narodili, je hrdé na udalosti, ktoré sa v meste udiali a ktoré hýbali dejinami nášho národa. M. Nemec nahlas zauvažoval, čo by asi robili vtedajší národovci dnes, ako by sa pozerali na našu spoločnosť, ktorá veľmi rýchlo zabúda na udalosti, ktoré tvorili naše dejiny. Pamäť nášho národa je nedostatočná, preto ju treba uchovávať.

Prítomní potom za spevu piesne Materinská moja reč položili vence k pamätníku. Spomienku na významnú udalosť ukončila hymnická pieseň Kto za pravdu horí.

Šiesty ročník matičného festivalu Jasovský zlatý slávik Spevom proti neznášanlivosti

Text a foto: Štefan KECEROVSKÝ

V základnej škole v Jasove sa v minulých dňoch uskutočnil šiesty ročník krajského matičného festivalu Jasovský zlatý slávik. Hlavnými organizátormi festivalu, ktorý je od svojho založenia zameraný na neblahé následky rasovej diskriminácie v našej spoločnosti, nevynímajúc našu mládež, boli MO MS v Košiciach-Myslave, domáca ZŠ Jasov, Obecný úrad v Jasove a odbory školstva Okresných úradov v Košiciach a v Prešove.

Po výberových kolách na jednotlivých zúčastnených základných školách prišlo do Jasova štyridsať talentov z majoritnej spoločnosti aj detí z rómskeho etnika v Košickom a v Prešovskom kraji. A mnohí sa nezdráhali obliecť si tradičné kroje a súťažiť so slovenskými aj s rómskymi pesničkami. Pri výbere najlepších porota nemala ľahkú úlohu, preto na umiestnenia na prvých troch priečkach mala aj viacerých kandidátov. A tak je konečný verdikt pochopiteľný: Prvé miesto: Radovana Eugénia Hudáková, ZŠ Jasov, a Vlasta Ďurášková, ZŠ Kecerovce. Druhé miesto: Martin Kompuš, ZŠ Jasov, a Sebastián Žiga z tej istej ZŠ. Tretie miesto: Miriam Petová, ZŠ s MŠ Poštárska 12, Bardejov; a Margaréta Kulbáková, SZŠ Dneperská, Košice. Ďalšie poradie spevákov a speváčok nájdete na webovej stránke Matice slovenskej.

Za zabezpečenie podujatia patrí podakovanie riaditeľke ZŠ

Ocenení účastníci VI. ročníka Jasovského zlatého slávika – matičného festivalu proti rasovej neznášanlivosti.

Jasov Alžbete Mačatovej aj starostovi obce Gabrielovi Nagyovi. Festival proti rasovej neznášanlivosti si získal podporu nielen v základných školách na východe Slovenskej republiky, ale aj v štátnej a vo verejnej správe po celom Slovensku. To, že sa spievajúce deti rozhodli spevom protesto-

vať proti rasovej neznášanlivosti, prispieva k prehľbovaniu kultúrnej spolupráce medzi majoritou na Slovensku a jej národnostnými menšinami. Všetci vystupujúci sa už teraz tešia na siedmy ročník festivalu proti rasovej neznášanlivosti, ktorý sa bude v roku 2018 opäť konať v malebnom Jasove.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Po uverejnení článku o prvých krokoch osloboditeľov od fašizmu na našom území pred vyše siedmimi desaťročiami sa viacerí naši čitatelia domáhali, aby sme o udalostiach zo septembra 1944 napísali viac a podrobnejšie. Dnes sa chceme najprv zavdačiť tým, čo na našu kvízovú otázku odpovedali, že prvou oslobodenou obcou na Slovensku bol Kalinov pri Medzilaborciach. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: Vladimír Oravský, Bratislava; Janka Macková, Dolný Kubín; Melánia Hrivnáková, Košice.

• Ak ste pozorne čítali toto vydanie SNN, určite pre vás nebude problém napísať nám, aký je názov baletu génia ruskej hudby Sergeja Prokofieva, ktorý uvádzajú v SND v reprezentatívnom medzinárodnom obsadení ako poslednú premiéru pred divadelnými prázdninami.

Odpovede čakáme na známej adrese do 6. júla t. r., ktorá je uvedená aj tiráži SNN našej administrátorky L. Rišianovej do 6. júla.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

24. júna

– pred šesťsto štyridsiatimi piatimi rokmi pápežský legát Ján dohodol s našim kráľom Ľudovítom I. v Trenčíne zasnúbenie Ľudovítovej dcéry so Žigmundom Luxemburským, synom českého kráľa Karla IV. (1372)

25. júna

– pred deväťdesiatimi piatimi rokmi z iniciatívy Matice slovenskej vzniklo v Martine Ústredie slovenských ochotníckych divadiel na čele s divadelným organizátorom Jozefom Gašparikom a podpredsedami: etnografom a maliarom Pavlom Socháňom a básnikom Štefanom Krčmérym (1922)

– osemdesiatpäť rokov, čo sa v Trenčianskych Tepliciach začal Kongres mladej slovenskej inteligencie; účastníci sa vyslovili za autonómiu Slovenska (1932); aj organizačný úspech tohto podujatia bol príčinou, prečo sa práve tu konal o niekoľko rokov historický Kongres slovenských spisovateľov

– herečka Henrieta Mičkovcová má okružle životné jubileum

26. júna

– štyridsaťpäť rokov od smrti prof. Ing. arch. Alfréda Piffľa, iniciátora a projektanta obnovy Bratislavského hradu (1907 – 1972), vedúceho výskumu rímskeho tábora Gerulata

27. júna

– stopäťdesiat rokov od narodenia Petra Viťazoslava Rovniaka (1867 – 1933), novinára, publicistu a organizátora krajskej tlače v Amerike; do USA odišiel, keď ho za panslavizmus vylúčili z peštianskeho kňazského seminára

– pred sto dvadsiatimi rokmi sa v Málinci narodil generál Mikuláš Markus, popredný vojenský činiteľ SNP, po roku 1948 ho prepustili z armády, zbavili hodností a pracoval v štátnych lesoch (1897 – 1967)

– bankomaty majú v tento deň päťdesiat rokov; prvý v roku 1967 namontovali v Londýne

28. júna

– stopäťdesiat rokov od narodenia univ. prof. Michala Oberuča (1902 – 1956), evanjelického cirkevného historika; venoval sa aj osobnosti Mateja Bela

– pred deväťdesiatimi rokmi sa narodil Ladislav Kudelka, slovenský filmový dokumentarista a režisér (1927 – 1986)

29. januára

– dvestosedemdesiatpäť rokov od smrti architekta a stavebného inžiniera banských diel na strednom Slovensku Jozefa Emanuela Fischera (1693 – 1742)

– stodesať rokov od narodenia Juraja Collinásyho (1907 – 1963), maliara a fotografa, ktorý nám zanechal úžasné výtvarné svedectvo o živote a vzhľade Košíc a okolia tých čias

– tridsaťpäť rokov od smrti dlhoročného člena Činohry SND Martina Gregora (1906 – 1982), herca a režiséra, jednej zo zakladajúcich osobností slovenského profesionálneho divadla

30. júna

– dvestopäťdesiat rokov od narodenia vlastenca, historika a biografa Pavla Tomáška; mnohé osobnosti a udalosti našich novodobých dejín poznáme presnejšie práve vďaka jeho dielu (1802 – 1887)

(jč)

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.